

**LESSON STUDY -OPETUSMALLI OPETTAJAOPISKELIJAN AMMATILLISEN
KASVUN KEHITTÄMISESSÄ – TOIMINTATUTKIMUS YLÄKOULUN
LIIKUNTATUNNILLA**

Jasmin Miettinen

Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma

Liikuntatieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2021

TIIVISTELMÄ

Miettinen, J. 2021. Lesson Study -opetusmalli opettajaopiskelijan ammatillisen kasvun kehittämisessä – toimintatutkimus yläkoulun liikuntatunnilla. Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma, 54 s, 10 liitettä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kehittää Lesson Study-opetusmallista sovellus liikunnan aineenopettajakoulutukseen sekä tutkia oppilaiden, opettajaopiskelijan sekä ohjaavan opettajan kokemuksia opetusmallin käytöstä ja oppimisesta. Lisäksi tarkoituksena oli arvioida perusopetuksen tavoitteiden pohjalta suunniteltujen sovelletun LS-opetusmallin mukaisesti toteutettujen liikuntatuntien toteutumista yläkoulussa. Tutkimus on osa professori Pilvikki Heikinaro-Johanssonin johtamaa ”Hyvinvointia koululiikunnalla” tutkimusprojektia. Perehdyin LS-opetusmalliin kansainvälisten liikuntapedagogiikan opintojen kautta Tsukuban yliopistossa, Japanissa.

Toimin tutkimuksessa tutkijan ja opettajaopiskelijan kaksoisroolissa. Toteutin tutkimuksen sovelletun LS-opetusmallin mukaisesti yläkoulun liikuntatunneilla. Yksi koulun liikunnanopettajista toimi ohjaavana opettajana. Ensimmäisellä tunnilla opettajana toimi ohjaava opettaja, toisen tunnin opetimme ohjaavan opettajan kanssa yhdessä ja kolmannella tunnilla toimin yksin opettajana. Aineisto koostui minun ja ohjaavan opettajan tuntihavainnoista ja tutkijapäiväkirjoista, ohjaavan opettajan haastattelusta sekä oppilaskyselyistä (n=15). Käytin aineiston analyysissä aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Sovellettu LS-opetusmalli toimi yläkoulussa hyvin ja tavoitteiden mukaisesti, kunhan opetusmallin ohjeistukset ja vaiheet olivat selkeät. Observointilomakkeen koettiin helpottavan havainnointia ja reflektointikeskusteluja sekä yhdessä työskentelyä arvostettiin. Sovellettu LS-opetusmalli koettiin mielekkäänä ja toimivana tapana kehittää opiskelijan ammatillista kasvua. Koin erityisesti itsevarmuuden sekä observointi- ja reflektointitaitojeni lisääntyneen opetusmallin ansiosta.

Tutkimuksen perusteella sovellettua LS-opetusmallia voisi hyödyntää liikunnan aineenopettajakoulutuksessa. LS-opetusmallin käyttämisestä voisivat hyötyä niin oppilaat, opiskelijat, ohjaavat opettajat kuin myös yliopiston opettajat. Lisäksi LS-opetusmalli voi edistää opettajien työssä jaksamista ja jatkuvaa ammatillista kehittymistä, sekä tarjota yliopiston opettajille arvokasta tietoa koulumaailman tarpeista. Aiheen ollessa uusi, jatkotutkimuksia tarvitaan. Opetusmallia olisi mahdollista tutkia esimerkiksi osana jo olemassa olevia liikunnan aineenopettajakoulutuksen pedagogisia opintoja.

Asiasanat: Lesson Study -opetusmalli, liikunnan aineenopettajakoulutus, liikunnanopettaja, koululiikunta

ABSTRACT

Miettinen, J. 2021. Lesson Study model in developing the professional growth of teacher student – action research in upper secondary school physical education class. Faculty of Sport and Health Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis, 54 p., 10 appendices.

The purpose of the study was to develop the applied Lesson Study teaching model for physical education teacher training and to study the experiences of pupils, teacher student and cooperative teacher in the use and learning of the teaching model. In addition, the aim was to assess the implementation of physical education lessons in upper secondary school carried out in accordance with the applied LS teaching model planning based on the goals of basic education. The study is part of a "Wellbeing with School Sports" research project led by Professor Pilvikki Heikinaro-Johansson. I got familiar with the LS teaching model through international studies in sports pedagogy at the University of Tsukuba, Japan.

I have the dual role in the research as a researcher and a teacher student. I implemented the study according to the applied LS teaching model in upper secondary school physical education classes. One of the school's physical education teachers worked as a cooperative teacher. In the first class the cooperative teacher taught the class, in the second class I taught the class together with the cooperative teacher, and in the third class I taught the class by myself. The data consisted of mine and cooperative teacher's class observations and researcher diaries, cooperative teacher's interview, and pupil surveys (n=15). In the analysis of the data, I used material-connected content analysis.

The applied LS teaching model worked well in upper secondary school if the instructions and stages of the teaching model were clear. The observation form was considered to facilitate observation and reflection discussions and working together was appreciated. The applied LS teaching model was seen as a meaningful and functional way to develop the student's professional growth. I experienced my self-confidence, observance skills and reflection skills increased through the teaching model.

Based on the study, the LS teaching model could be used in physical education teacher training. The use of the LS teaching model could benefit pupils, students, cooperative teachers, and university teachers. In addition, the LS teaching model can promote teachers' ability to cope with their work and promote continuous professional development. Teaching model could also provide valuable information about the skills needed in schools for university teachers. With a new topic, further research is needed. It would be possible to study the teaching model, for example, as part of the already existing pedagogical studies in physical education.

Key words: Lesson Study model, physical education teacher training, physical education teacher, school sports

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	1
2	LS-OPETUSMALLI	3
2.1	Opetusmallin tarkoitus.....	3
2.2	Opetusmallin vaiheet	3
2.3	Opetus-oppimisprosessin yhteys opetusmalliin	5
3	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA LS-OPETUSMALLISTA	6
3.1	Opetusmallin hyödyntäminen opettajankoulutuksessa.....	6
3.2	Opetusmallin haasteita opettajankoulutuksessa	7
3.3	Opetusmallin hyödyntäminen opettajien täydennyskoulutuksessa	8
3.4	Opetusmallin haasteita opettajien täydennyskoulutuksessa	11
4	LIIKUNNAN AINEENOPETTAJAKOULUTUS	13
4.1	Liikuntapedagogiikka ja liikunnan aineenopettajakoulutuksen sisältö ja tavoitteet	13
4.2	Opetusharjoittelu liikunnan aineenopettajakoulutuksessa.....	14
5	LIIKUNNANOPETUS SUOMESSA	16
5.1	Opettajuus ja liikunnanopettajan työ	16
5.2	Liikunnanopetus peruskoulussa POPS:n tavoitteiden mukaisesti.....	17
6	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	19
7	TUTKIMUSMENETELMÄT	20
7.1	Tutkimusote	20
7.2	Tutkimuksen kohdejoukko	21
7.3	Aineiston kerääminen	21

7.4	LS-opetusmallin sovellus tsukupallo-liikuntatunnilla	23
8	AINEISTON ANALYYSI	25
8.1	Aineiston analyysimenetelmät.....	25
8.2	Tutkimuksen luotettavuus	29
8.2.1	Esiymmärrys ja eettisyys	29
8.2.2	Uskottavuus ja luotettavuus.....	30
9	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	32
9.1	Sovelletun LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa.....	32
9.2	Opiskelijan ja opettajan kokemukset LS-opetusmallista.....	35
9.3	LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen.....	37
10	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	39
10.1	Toimiva, tavoitteita tukeva opetusmalli yläkoulussa	39
10.2	Mielekäs sovellus LS-opetusmallista opiskelijalle ja ohjaavalle opettajalle.....	41
10.3	Sovellettu LS-opetusmalli liikunnanopettajankoulutuksessa	43
10.4	Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi	44
10.5	Johtopäätökset	45
10.6	Jatkotutkimusehdotuksia	47
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opettajan työnkuva monipuolistuu ja muuttuu jatkuvasti yhteiskunnan kehityksen myötä, minkä vuoksi liikunnan aineenopettajankoulutuksen on tärkeää pysyä tässä kehityksessä mukana (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016). Liikunnan aineenopettajankoulutuksen yksi tärkeimmistä tehtävistä on vastata työelämän haasteisiin, minkä vuoksi liikunnan aineenopettajankoulutus on jo tähän mennessä kokenut merkittäviäkin muutoksia (Heikinaro-Johansson 2001). Opiskelijat arvostavat ja ovat kokeneet opetusharjoittelut tärkeäksi, hyödylliseksi ja ammatillista kasvua kehittäviksi liikunnan aineenopettajakoulutuksen opinnoiksi. Kuitenkin opiskelijat ovat kritisoineet harjoitteluiden laboratoriomaisia olosuhteita sekä lyhyitä harjoittelujaksoja. (Kiviniemi 2000, 49–54; Palomäki 2009, 24.)

LS-opetusmalli on tällä hetkellä todennäköisesti yksi nopeimmin kasvavista lähestymistavoista opettajien ja opiskelijoiden ammatillisen kasvun tarkastelussa (Dudley 2015, Schipperin ym. 2020 mukaan). Lesson Study -opetusmallista (Lesson Study model) käytetään tässä tutkimuksessa lyhennettä LS-opetusmalli. Opetusmallia on tutkittu maailmalla sekä opettajien täydennyskoulutuksissa että opettajankoulutuksissa (Cluphf & Vogler 2008; Stephens & Isoda 2007), mutta Suomessa opetusmallia ei tiettävästi ole tutkittu. Oma kiinnostukseni LS-opetusmallista heräsi minulle tarjotusta mahdollisuudesta tutustua opetusmalliin Japanissa Jyväskylän yliopiston järjestämällä kurssimatalla.

LS-opetusmalli on alun perin kehitetty Japanissa 1870-luvulla tukemaan opettajien ammatillista kasvua (Dudley 2013). Opetusmallia on sovellettu monin eri tavoin ja toteutustapa vaihtelee eri maiden välillä (Saito 2012). LS-opetusmallin tarkoituksena on tukea oppilaiden oppimista ja kehittää opettajien ammatillista kasvua. Opetusmalli perustuu opettajien yhdessä työskentelyyn. Opetusmallin vaiheet ovat: tunnin yhteissuunnittelu opettajien kesken, tunnin observointi yhden opettajan opettaessa tuntia sekä tunnin jälkeinen reflektointikeskustelu opetusmallissa mukana olleiden opettajien kesken. Näiden vaiheiden jälkeen seuraava opetus on tarkoitus järjestää uudelleen kehitysideoiden pohjalta, mikä muodostaa opetusmallin syklisen jatkuvuuden. (Dudley 2013.)

Toimin pro gradu -tutkielmani toimintatutkimuksessa kaksoisroolissa tutkijana ja opettajaopiskelijana. Olen kolmannen vuoden liikuntatieteellisen tiedekunnan opiskelija, pääaineenani liikuntapedagogiikka, Jyväskylän yliopistossa. Aiemmat opetuskokemukseni pohjautuvat liikunnan aineenopettajakoulutuksen opetusharjoitteluihin sekä eri aineiden opettajien sijaisuuksiin. Oma kiinnostukseni kehittää liikunnan aineenopettajakoulutusta työelämän tarpeita vastaaviksi sekä halu nähdä kuinka LS-opetusmalli voisi toimia suomalaisessa yläkoulussa muodostavat tämän tutkielman lähtökohdat.

Pro gradu -tutkielmani tarkoituksena on kehittää sovellus LS-opetusmallista liikunnan aineenopettajakoulutukseen sekä tutkia oppilaiden, opettajaopiskelijan sekä ohjaavan opettajan kokemuksia opetusmallin käytöstä ja oppimisesta. Lisäksi tarkoituksena on arvioida perusopetuksen tavoitteiden pohjalta suunniteltujen sovelletun LS-opetusmallin mukaisesti toteutettujen liikuntatuntien toteutumista yläkoulussa. Tutkielman teoriataustassa kerron LS-opetusmallin tarkoituksesta, vaiheista sekä aikaisemmista LS-opetusmallin tutkimuksista. Lisäksi syvennyn tarkemmin liikunnan aineenopettajakoulutukseen sekä liikunnanopetukseen Suomessa. Tutkimuksen tarkoitusta tutkin Jyväskylän yläkoulussa toteutetun toimintatutkimuksen kautta oppilaskyselyjen, omien havaintojeni ja tutkijapäiväkirjani sekä ohjaavan opettajan havaintojen, haastattelun ja tutkijapäiväkirjan avulla. Työn tuloksia on mahdollista hyödyntää liikunnan aineenopettajakoulutuksen kehittämisessä.

2 LS-OPETUSMALLI

2.1 Opetusmallin tarkoitus

LS-opetusmallin keskeisiä tarkoituksia ovat opettajien ammatillinen kasvu sekä oppilaiden oppiminen (Dudley 2013). LS-opetusmallin avulla opettajat pääsevät jakamaan kokemuksiaan ja osaamistaan kollegoiden kanssa. Opettajat pystyvät kehittämään omaa osaamistaan seuraamalla muiden opettajien opetusta. Oppilaiden oppiminen on keskeinen opetusmallin tavoite. Opetuksessa on olennaista herättää oppilaiden mielenkiinto sekä tarjota oppilaille laadukasta opetusta, jossa huomioidaan oppilaiden tarpeet. (Stephens & Isoda 2007.)

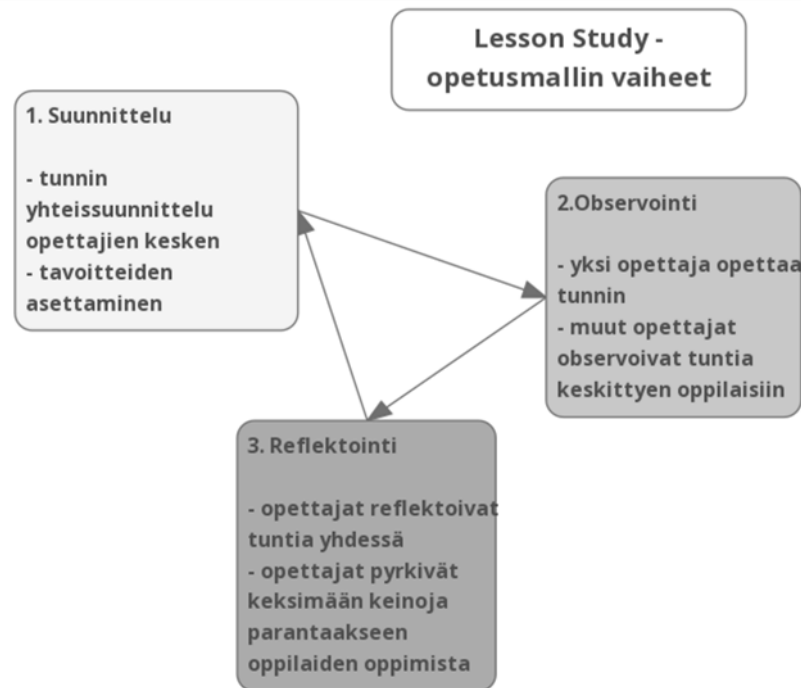
LS-opetusmallin tarkoituksena on tukea opettajien ammatillista kasvua, minkä vuoksi sen ajatellaan soveltuvan hyvin sekä opettajankoulutukseen että opettajien täydennyskoulutukseen (Cluphf & Vogler 2008; Stephens & Isoda 2007). Opettajankoulutuksessa mallin hyödyntämisellä koettiin olevan hyvä mahdollisuus kehittää opiskelijoita (Hourigan & Leavy 2019). Opetusmallin soveltuvuutta opettajankoulutukseen on tutkittu muun muassa Euroopassa sekä Yhdysvalloissa (Cajkler & Wood 2016; Gómez, Núñez, Trapero & Gómez 2019; Gurl 2011; Hourigan & Leavy 2019; Lee 2019). Lisäksi Cluphf, Lux & Scott (2012) ovat tutkineet opetusmallin soveltuvuutta liikunnanopettajankoulutuksessa. Näistä aiemmista tutkimuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 3.

2.2 Opetusmallin vaiheet

LS-opetusmalli voidaan pelkistää kolmeen vaiheeseen, jotka ovat oppitunnin suunnittelu, observointi ja reflektointi (kuvio 1). Ryhmä opettajia suunnittelee yhdessä oppitunnille tavoitteet ja opetusmenetelmät. Oppitunnin toteuttaa yleensä yksi opettaja ja muut suunnittelussa mukana olleet opettajat, koulun muita opettajia sekä ohjaava opettaja yliopistolta observeivat oppituntia. Oppitunnin jälkeen kaikki oppitunnille osallistuneet henkilöt refleктоivat yhdessä oppituntia. Pyrkimyksenä on kehittää opetusta. (Baba 2007.) Edellä mainittujen vaiheiden lisäksi opetusmallissa on olennaista muokata tuntisuunnitelmaa seuraavaa oppituntia varten reflektoinnissa esiin tulleiden asioiden mukaisesti. Reflektoinnin

jälkeen oppitunti on tarkoitus pitää muokattuna uudelleen joko samalle tai eri oppilasryhmälle. Tätä uutta oppituntia observoidaan ja reflektoidaan samalla tavalla kuin edellistä. (Saito 2012.) LS-opetusmalli muodostaa siis jatkuvan syklisen kierron, minkä tarkoituksena on tarjota oppilaille laadukasta opetusta.

KUVIO 1. Lesson Study -opetusmallin vaiheet (mukaillen Cajker & Wood 2016; Dudley 2013)

LS-opetusmallista on kehitetty erilaisia versioita, esimerkiksi Cajkler ja Wood (2016) jakavat opetusmallin viiteen vaiheeseen ja Doig ja Groves (2011) jakavat opetusmallin neljään vaiheeseen. Vaikka opetusmallin vaiheiden määrä vaihtelee eri lähteiden mukaan, niin perusidea on niissä kaikissa sama: oppitunnin yhteissuunnittelu tavoitteiden mukaisesti, yhden opettajan opettama oppitunti, jota muut observoivat sekä oppitunnin reflektointi. Cajkerin ja Woodin (2016) mukaan LS-opetusmalli keskittyy observoinnissa ainoastaan oppilaisiin ja heidän reaktioihinsa ja jättävät opettajien suoritukset täysin huomioimatta yhdysvaltalaisissa ja englantilaisissa kouluissa.

2.3 Opetus-oppimisprosessin yhteys opetusmalliin

Opettaminen ja oppiminen ovat keskeisiä käsitteitä kouluissa ja ne liittyvät olennaisesti myös LS-opetusmalliin. Opetus-oppimisprosessissa vuorovaikutus opettajan ja oppilaiden välillä on tärkeää ja sen avulla tuotetaan erilaisia oppimistuloksia (Heikinaro-Johansson & Lyyra 2018, 26–28; Jaakkola & Sääkslahti 2017). Opetuksen määritelmässä korostuvat tavoitteellisuus vuorovaikutus ja oppiminen. Opetuksessa tulee hyödyntää erilaisia opetusmenetelmiä joustavasti, eikä opetus ole pelkästään opettajan toimintaa. (Heikinaro-Johansson & Lyyra 2018, 14–28.) LS-opetusmallissakin on olennaista kehittää opettajien käyttämiä opetusmenetelmiä yhdessä muiden opettajien kanssa, jotta oppijoiden oppiminen lisääntyisi (Baba 2007). Jaakkolan ja Sääkslahden (2017) mukaan oppimiseen liittyy puolestaan useita eri tekijöitä, kuten hermoston toiminta, tunteet, motivaatio, arvomaailma, kognitiot, sosiaalinen ympäristö sekä oppijan ominaisuudet. Liikunnanopetuksessa opetus-oppimisprosessi koostuu opettajan toiminnasta, kuten tehtävien selittämisestä, oppilaan suorituksen havainnoinnista, suorituksen ohjaamisesta ja palautteen antamisesta sekä oppilaan toiminnasta, kuten tehtävän omaksumisesta, harjoittelemisesta ja suorituksen jatkamisesta palautteen jälkeen (Heikinaro-Johansson & Lyyra 2018, 26–28).

Opetus-oppimisprosessin voidaan ymmärtää olevan tärkeä osa myös LS-opetusmallia. Opetus-oppimisprosessissa asetetaan toiminnalle ensin tavoitteet, minkä jälkeen toteutetaan itse opetus, jonka aikana oppimisen tulisi tapahtua. Opetuksen jälkeen opettaja arvioi prosessia ja vertaa aiemmin asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista toisiinsa. Näin ollen opettaja pystyy arvioinnin perusteella muuttamaan opetustaan ja kehittämään opettamis-oppimisprosessia. (Lahdes 1986, Jaakkolan & Sääkslahden 2017 mukaan.) LS-opetusmallissa yhtä lailla oppitunti suunnitellaan, se toteutetaan ja sitä arvioidaan, mutta erona perinteiseen oppituntiin, oppitunnin suunnittelu ja arviointi LS-opetusmallissa tehdään yhteistyössä opettajien kesken (Baba 2007).

3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA LS-OPETUSMALLISTA

3.1 Opetusmallin hyödyntäminen opettajankoulutuksessa

Opettajankoulutuksessa käytetyn LS-opetusmallin on todettu lisäävän opiskelijoiden ammatillista kasvua (Hourigan & Leavy 2019; Lee 2019). Tämän lisäksi LS-opetusmallin ansiosta opettajaopiskelijat osaavat suunnitella monipuolisempia ja mielenkiintoisempia tehtäviä oppilaille sekä käyttää erilaisia strategioita sitouttaakseen oppilaat tehtävien tekemiseen (Sims & Walsh 2009; Yu 2011, Leen 2019 mukaan). Leen (2019) laadullinen tutkimus puoltaa aiempia tutkimuksia, sillä opettajaopiskelijat oppivat matematiikan tunneilla havainnoimaan oppilaiden ajattelua paremmin sekä suunnittelemaan oppilaiden tasolle soveltuvia tunteja LS-opetusmallin myötä. LS-opetusmalli auttaa lisäksi opettajaopiskelijoita ymmärtämään oppilaiden erilaisia tehtävänratkaisutapoja (Sims & Walsh 2009; Yu 2011, Leen 2019 mukaan).

Hourigan ja Leavyn (2019) tutkivat LS-opetusmallin soveltumista opettajankoulutukseen matematiikan tunneilla. Tutkimukseen osallistui 225 opettajaopiskelijaa, joiden mukaan LS-opetusmalli auttoi heitä kehittymään opettajina. Opettajaopiskelijat kertoivat ammatillisten tietojensa ja taitojensa lisääntyneen ja he kokivat ymmärtävänsä entistä paremmin oppilaskeskeisiä opetusmenetelmiä sekä osasivat hyödyntää niitä oppituntien suunnittelussa ja itse opetuksessa. Näiden lisäksi opiskelijat ymmärsivät reflektion merkityksen omassa opetuksessaan ja kokivat observointi- ja reflektiotaitojensa lisääntyneen LS-opetusmallin ansiosta.

Gurlin (2011) tutkimuksessa opettajaopiskelijat kokivat sovelletun LS-opetusmallin olevan heille hyödyllinen kouluharjoittelun aikana matematiikan opetuksessa, koska he pääsivät keskustelemaan heille tärkeistä ajatuksista ja tekemään yhteistyötä sekä ohjaavien opettajien että opiskelijakavereiden kanssa. Tämän lisäksi opiskelijat pääsivät observeerimaan toistensa opetusta, minkä he kokivat myös opettavaisena. Cajklerin ja Woodin (2016) laadullisessa tutkimuksessa nousi myös esiin opettajaopiskelijoiden arvostus yhteistyötä ja

yhteissuunnittelua kohtaan. Lisäksi opettajaopiskelijat kokivat pedagogisen osaamisensa kehittyneen LS-opetusmallin ansiosta.

Cluphfin ym. (2012) ovat tutkineet LS-opetusmallin hyödyntämistä liikunnan aineenopettajakoulutuksessa. Liikunnanopettajaopiskelijat kokivat LS-opetusmallin auttaneen heitä kehittymään opettajina, koska he olivat päässeet yhdistämään aiemmin opittua teorian tietoa käytäntöön yhdessä ohjaavien opettajien, yliopiston opettajien sekä opiskelijakollegoiden kanssa. Opiskelijat kokivat myös videokuvauksen olleen hyödyllinen apuväline itsensä kehittämiseen. Cluphfin ym. (2012) mukaan olisi hyvä harkita LS-opetusmallin lisäämistä liikunnanopettajaopiskelijoiden koulutukseen, koska se tarjoaa oppilaille mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan käytännön harjoitusten kautta.

Gómez ym. (2019) tutkivat Lesson Study -opetusmallin hyödyntämistä opettajankoulutuksessa sekä opettajien täydennyskoulutuksessa. Opettajaopiskelijoiden kokemuksia tutkittiin observointien, haastatteluiden sekä henkilökohtaisten ja ryhmissä tehtyjen portfolioiden avulla. Opettajien tutkimusmenetelminä toimivat tutkijoiden päiväkirjat, opettajien tapaamisten observointi ja videointi sekä opettajien kanssa käydyt haastattelut ja merkityksellisten kokemusten talteenotto jokapäiväisessä opetuksessa. Tulosten mukaan LS-opetusmallin avulla opettajien ja opettajaopiskelijoiden pedagoginen ajattelu kehittyi. Pedagogisen ajattelun koettiin olevan keskeinen osa ammatillista kasvua, johon sisältyvät teoreettinen ja käytännön tieto, taidot, asenteet, tunteet, uskot ja arvot.

3.2 Opetusmallin haasteita opettajankoulutuksessa

LS-opetusmallin koetaan olevan hyödyllinen osa opettajankoulutusta (Cluphf ym. 2012; Hourigan & Leavy 2019; Lee 2019). Tosin mallin käyttöön sisältyy myös haasteita. Joissakin tutkimuksissa opettajaopiskelijat ovat kokeneet ohjaavien opettajien ja yliopiston opettajien liiallisen mentoroinnin stressaavana ja ei-palkitsevana (Tsui & Law 2007, Cajkler & Wood 2016 mukaan). Opettajaopiskelijat kokivat ohjaavien opettajien liian vahvan auktoriteetin ja mielipiteet haastavina, koska mallin idea perustuu yhteistyöhön, jossa kaikki osalliset tulisi huomioida samanarvoisina. Lisäksi opettajaopiskelijat eivät olleet tyytyväisiä ohjaavien

opettajien tietämykseen LS-opetusmallista. Opiskelijat kaipasivat enemmän yhteistyötä sekä palautetta pedagogisista keinoista ja opetuksen sisällöistä tunnin organisointiin keskittyvän palautteen sijaan. (Cluphf ym. 2012.)

LS-opetusmallin sijoittamisen opettajankoulutukseen huomattiin olevan haasteellista niille opiskelijoille, joilla oli vain vähän opetuskokemusta. (Cajkler & Wood 2016; Lee 2019). Opettajaopiskelijat eivät myöskään tunne oppilaita, mikä voi olla haaste oppitunnin suunnittelussa ja toteutuksessa (Chassels & Melville 2009; Hourigan & Leavy 2019). Lisäksi Cajklerin ja Woodin (2016) mukaan aikataulujen yhteensovittaminen, lisääntynyt työtaakka sekä sairastumiset voivat olla haasteita LS-opetusmallin sisällyttämisessä opettajankoulutukseen. Tutkimusten mukaan aikataulutetun opetusajan ulkopuoliseen työhön on haastavaa sitoutua (Cajkler & Wood 2016, Hourigan & Leavy 2019 mukaan; Chassels & Melville 2009; Marble 2006). Haasteellista on myös löytää kouluista opettajia, jotka ovat sitoutuneita LS-opetusmallin käytäntöihin (Cajkler & Wood 2016, Hourigan & Leavy 2019 mukaan; Chassels & Melville 2009; Marble 2006).

3.3 Opetusmallin hyödyntäminen opettajien täydennyskoulutuksessa

LS-opetusmallin mukaisia opettajien täydennyskoulutustutkimuksia on tarkasteltu kahdesta näkökulmasta: opettajan ammatillisen kasvun sekä oppilaiden oppimisen kautta (Dudley 2013; Godfey ym. 2019; Gómez ym. 2019; Schipper ym. 2020). LS-opetusmallin avulla on mahdollista muuttaa opettajien toimintatapoja sekä havaita oppilaiden oppimista (Dudley 2013). LS-opetusmalli on tehokas tapa lisätä opettajien asiantuntemusta ja edistää opettajien merkityksellistä oppimista (Leavy & Hourigan 2016; Sims & Walsh 2009, Leen 2019 mukaan). LS-opetusmallin avulla opettajien on mahdollista kehittää omaa pedagogista sisällön- ja aineentuntemustaan (Cluphf & Vogler 2008; Coender ja Verhoef 2019; Leavy & Hourigan 2016, Leen 2019 mukaan) sekä lisätä motivaatiota ja itsevarmuutta opettamiseen (Hatchett 2014; Hourigan & Leavy 2019). Tämän lisäksi LS-opetusmallin avulla opettajien positiiviset asenteet opetusta kohtaan voivat lisääntyä, tiiviimpien ihmissuhteiden luominen kollegoiden kanssa on mahdollista sekä opetus-oppimisresurssit voivat monipuolistua (Lewis, Perry & Hurd 2009; Yu 2011, Leen 2019 mukaan).

Coender ja Verhoef (2019) tutkivat LS-opetusmallia opettajien täydennyskoulutuksessa, jossa mukana oli kaksi kokemattonta ja kaksi kokenutta opettajaa. Heidän aineistonsa koostui videotallenteista sekä haastatteluista, joiden sisällöt teemoiteltiin. Kokemattomat sekä kokeneet opettajat kokivat pedagogisen sisällön tuntemuksen lisääntyneen LS-opetusmallin avulla. Opettajat kokivat muutosta muun muassa oppilaintuntemuksessa, minkä myötä he osasivat muuttaa omaa opetustaan ja hyödyntää monipuolisesti eri opetusmenetelmiä oppilaiden mukaan. Kokeneet opettajat kokivat haasteena omien käytäntöjen muuttamisen, kun taas puolestaan kokemattomat opettajat ymmärsivät opetusmallin avulla entistä paremmin täsmällisten ohjeidenannon merkityksen.

Schipperin ym. (2020) tutkimuksessa hollantilaiset yläkoulun opettajat jaettiin interventioryhmään (n=37) sekä vertailuryhmään (n=26) ja tutkimusmenetelminä käytettiin oppituntien videotallenteita, kyselyhaastatteluja (SRI, Stimulated Recall Interviews) sekä kahta eri observaatiomenetelmää (ICALT, International Comparative Analysis of Learning and Teaching ja NRR, Narrative Running Record). Opettajat kokivat itse olevansa tietoisempia oppilaiden tarpeista ja kokivat pystyvänsä vastaamaan näihin tarpeisiin paremmin, vaikka observointimenetelmillä tehdyissä havainnoissa ei näkynyt muutoksia opettajien opetuksessa.

Godfeyn ym. (2019) kartoitus aikaisemmista LS-mallin vaikuttavuustutkimuksista osoitti, että 64 prosentissa tutkimuksista LS-opetusmallin käyttö ei muuttanut merkittävästi opettajien opetusta. Kuitenkin tutkimuksissa löydettiin LS-opetusmallilla olevan yhteys opettajien oppimiseen, kuten lisääntyneeseen aineentuntemukseen, pedagogiseen sisällön tuntemukseen tai opettajien itseluottamuksen kasvuun. Godfey ym. (2019) tutkimuksessa oli tavoitteena tutkia heidän kehittämiensä tutkimusmenetelmien luotettavuutta, mittaavatko menetelmät haluttua asiaa sekä LS-opetusmallin soveltumista lontoolaisiin kouluihin. Tutkimuksessa oli mukana 133 lontoolaista opettajaa sekä 33 koulua. Tutkimusmenetelminä tutkimuksessa käytettiin Guskeyn mallin pohjalta suunniteltuja kyselyjä, haastatteluja sekä vaikuttavuuden arviointia analysoinnin ja itsearviointin avulla. Tutkimusmenetelmät koettiin suurimmaksi osaksi toimiviksi, mutta oppilaiden oppimisen arviointia ei pidetty luotettavana. LS-opetusmalli koettiin mielekkäänä ja tehokkaana tapana kehittää opettajien ammatillista kasvua. Verrokkiryhmän puuttuessa vertailu ”normaalin” opetuksen ja LS-opetusmalliin pohjautuvan opetuksen välillä ei ollut mahdollista.

Opettajat arvostivat LS-opetusmallin tarjoamaa mahdollisuutta suunnitella ja reflektoida oppitunteja yhdessä sekä kehittää omia tietoja ja taitoja. Lisäksi opettajat pitivät tärkeänä opetusmallin tarjoamaa mahdollisuutta nähdä oppilaiden edistyminen. (Jordan 2014.) Opetusmallin tarjoama yhdessä työskentely lisäsi opettajien ymmärrystä oppijoiden kyvyistä ja tarpeista. Lisäksi erilaisten opetustapojen hahmottaminen helpottivat opettajien opetusta, mikä puolestaan lisäsi oppilaiden oppimista (Dudley 2013). Liikunnanopettajien mielestä LS-opetusmallilla oli arvokas merkitys yhdessä suunnittelun ja ammatillisen kasvun kannalta (Cluphf & Vogler 2008). Hatchettin (2014) mukaan opettajat kokivat yhteissuunnittelun ja keskustelun kollegoiden kanssa pedagogisesti kehittäviksi. Opettajien kokemuksia tutkittiin kyselylomakkeiden ja haastattelujen avulla. Lisäksi opettajien innostus opettamista kohtaan lisääntyi heidän saadessaan uusia näkökulmia ja opetuskäytäntöjä opetukseen ja opettajat osasivat hyödyntää paremmin tietoja monista eri lähteistä.

Simónin, Echeitan ja Sandovalin (2018) mukaan oppilaat ja opettajat tunnistivat LS-opetusmallilla olleen positiivinen vaikutus oppimiseen, oppitunnin organisointiin ja oppilaiden osallistumiseen tunnilla. Nämä vaikutukset näkyivät erityisesti niillä oppilailla, jotka yleensä osallistuivat tuntiin vähiten. Opettajat ja tutkijat kokivat reflektoinnin lisäävän opettajien tietoisuutta erilaisista käytännön mahdollisuuksista toteuttaa oppitunti ja oppilaiden tarpeiden huomiointi nähtiin lisääntyvän. Opettajat huomasivat muun muassa, että oppilaiden aiempia kokemuksia ja opittuja asioita olisi tärkeä huomioida enemmän opetusta suunniteltaessa ja itse oppitunnilla. (Simón ym. 2018.)

Kolmessa eri tapaustutkimuksessa opettajat kertoivat LS-opetusmallin käytön edistävän oppimista sellaisilla alakoululaisilla, joilla oli oppimisvaikeuksia (Jordan 2014). LS-opetusmalli koettiin hyödylliseksi myös yläkoululaisilla oppilailla, joilla oli oppimisvaikeuksia. Opetusmallin avulla oppilaiden sitoutuminen oppituntiin ja tehtävien tekemiseen todettiin olevan parempaa, mikä näin ollen edisti oppilaiden oppimista, oppimisvaikeuksista huolimatta. Lisäksi havaittiin, että observoinnin myötä käytetyt tehostetut pedagogiset menettelyt paransivat koko luokan oppimistuloksia. (Hatchett 2014.)

Dudleyn (2013) mukaan LS-opetusmalli voi muuttaa opettajan toimintatapoja ja lisätä opettajan pedagogista sisällön tuntemusta. Tutkimuksen aineisto koostui oppituntien suunnittelun ja analysoinnin videotallenteista. LS-opetusmallin avulla opettajat tunnistivat ja osasivat hyödyntää omia tietojaan ja taitojaan paremmin oppitunneilla. Yhdessä työskentely LS-opetusmallin mukaisesti lisäsi opettajien mukaan heidän ymmärrystään oppijoiden kyvyistä ja tarpeista. Opettajat kokivat erilaisten opetustapojen hahmottamisen ja opetuksen strategiamuutosten helpottavan opettamista ja lisäävän oppilaiden oppimista ja sitoutumista keskusteluihin ja tehtäviin. Esimerkiksi toisenlainen kysymysten muodostaminen sekä selkeästi kerrotut oppimistavoitteet koettiin toimivina strategiamuutoksina.

Opettajan oma asenne sekä koettu pätevyys vaikuttavat vahvasti siihen, kuinka hyvin opettaja sitoutuu ja osallistuu LS-opetusmallin käytäntöihin. Taiwanissa toteutettu kyselytutkimus opettajille (n=2292) osoitti, että ne opettajat, jotka tunnistivat LS-opetusmallin auttavan itseään kehittymään opettajana ja joiden koettu pätevyys oli korkealla tasolla, sitoutuivat paremmin LS-opetusmallin käytäntöihin. Lisäksi opettajien positiivinen asenne itsensä kehittämiseen oli yhteydessä osittaiseen sitoutumiseen LS-opetusmalliin. (Jhang 2019.)

3.4 Opetusmallin haasteita opettajien täydennyskoulutuksessa

Dudley (2013) mainitsee riittämättömät resurssit, koulujen aikataulut sekä nykyiset henkilökunnan järjestelmät haasteiksi LS-opetusmallin käyttöönotossa opettajilla. Lisäksi opetusmallin on todettu olevan aikaa vievää (Fernandez & Chokshi 2002; Puchner & Taylor 2006). LS-opetusmalli vaatii jatkuvaa yhteistyötä opettajien kesken observoinnissa, analysoinnissa ja reflektoinnissa, minkä vuoksi hallinnon tuen koetaan olevan välttämätöntä, jotta opettajat voivat kehittää ammatillista kasvuaan. Koko koulutusyhteisön ja tiedekuntien saaminen osalliseksi LS-opetusmalliin koetaan tärkeänä, jottei opetusmallista muodostuisi vain kertaluontoista kokeilua. (Simón ym. 2018.) LS-opetusmallin haasteena on saada kaikki mahdollinen hyöty irti opetusmallista ja opettajien ammatillisesta kasvusta sekä niiden jatkuvuuden turvaamisesta, minkä vuoksi järjestäjien, ohjaajien ja tukijoiden rooli on tärkeä (Hatchett 2014). Opettajan kokemus opetuksesta muiden opettajien observoidessa tuntui osasta opettajista aluksi haasteelliselta, mikä voi aiheuttaa vastahakoisuutta LS-opetusmallin

käyttöön otossa (Saito 2012). Kuitenkin ystävällinen ja turvallinen ilmapiiri opettajien kesken, missä kaikki opettajat ovat tasa-arvoisessa vuorovaikutuksessa keskenään on äärimmäisen tärkeää, jotta jokainen opettaja uskaltaa jakaa omia mielipiteitään sekä olla valmis muuttamaan oman opetuksensa sisältöjä (Jhang 2019).

LS-opetusmalli on lähtöisin Japanista, jonka kulttuurissa on eroja moniin länsimaihin verrattuna. LS-opetusmallin vieminen espanjalaiseen opetuskulttuuriin on ollut haaste, koska espanjalaisessa opetuskulttuurissa korostetaan yksilöllistä työtä ja opetusmalli puolestaan perustuu yhteisöllisyyteen (Gómez ym. 2019). Englannissa on myös huomattu olevan haasteena saada mukautettua koulujen rutiinit, kulttuuri sekä yhteisöt yhteensopivaksi LS-opetusmallin kanssa. Haasteita lisäävät Englannissa myös vastahakoisen henkilökunnan ja päättäjien vakuuttaminen LS-opetusmallin tehokkuudesta ja palkitsevuudesta. (Dudley 2013.) LS-opetusmallissa on äärimmäisen tärkeää huomioida oppilaat, minkä vuoksi haasteena on löytää monipuolisia tapoja lisätä oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuskulttuuria sekä saada oppilaiden ääni vieläkin paremmin kuuluviin (Simón ym. 2018).

4 LIIKUNNAN AINEENOPETTAJAKOULUTUS

4.1 Liikuntapedagogiikka ja liikunnan aineenopettajakoulutuksen sisältö ja tavoitteet

Laakson (2007) mukaan liikuntapedagogiikka on tieteenala, jonka tutkimusalueena on liikunnan opetus ja liikuntakasvatus. Jaakkola, Liukkonen ja Sääkslahti (2017) pitävät liikuntapedagogiikkaa myös tieteenalana, joka tutkii liikunnanopetusta ja liikunnan oppimista. Lisäksi Jaakkola ym. (2017) määrittelevät liikuntapedagogiikka -käsitteen sisältävän liikunta -käsitteen, jolla tarkoitetaan tarkoituksenmukaista fyysistä aktiivisuutta sekä pedagogiikka -käsitteen, joka tarkoittaa käytännöllistä ja teoriaan pohjautuvaa oppia kasvattamisesta. Laakson (2007) sekä Jaakkolan ym. (2017) mukaan liikuntapedagogiikan tärkeimmät tavoitteet ovat kasvattaminen liikuntaan ja kasvattaminen liikunnan avulla. Kasvattamisella liikuntaan tarkoitetaan pohjan rakentamista elinikäiselle fyysiselle aktiivisuudelle edistämällä liikuntamotivaatiota myönteisten liikuntakokemusten avulla. Kasvattamisella liikunnan avulla puolestaan tarkoitetaan oman hyvinvoinnin, omaehtoisen liikunnan ja terveellisten elämäntapoihin liittyvien asenteiden, tietojen ja taitojen opettamisen.

Liikunnan aineenopettajakoulutuksen kehittäminen on tärkeää, koska yhteiskunta kehittyi jatkuvasti, mikä aiheuttaa liikunnanopettajan työnkuvaan muutospaineita (Laakso 2007). Jatkuvasti muuttuva ja monimuotoinen opettajan työnkuva lisääkin haasteita opettajankoulutukseen ja sen kehittämiseen (Kari 2011). Opettajan muuttuvan työnkuvan myötä myös liikunnan aineenopettajakoulutus on kokenut merkittäviäkin muutoksia sen olemassaolon aikana (Heikinaro-Johansson 2001). Liikunnan aineenopettajakoulutus tarjoaa opiskelijalle valmiuden toimia eri organisaatioissa liikunnanopetuksen ja -oppimisen asiantuntijana. Liikunnan aineenopettajakoulutuksen tarkoituksena on kouluttaa sellaisia opettajia ja kasvattajia, jotka pyrkivät tutkimaan ja kehittämään omaa työtään sekä omaavan laaja-alaisia pedagogisia valmiuksia. (Heikinaro-Johansson 2001; Jyväskylän yliopisto 2019.) Liikunnan aineenopettajakoulutuksen osaamistavoitteita ovat opetuksen ja oppimisen tiedot ja taidot, kuten turvallisen oppimisympäristön luominen sekä ihmisoikeuksien ja tasa-arvon periaatteet, kognitiiviset tiedot ja taidot, kuten tarkoituksenmukaisten ratkaisujen tekeminen opetustilanteissa sekä ammatillinen hyvinvointi. Lisäksi osaamistavoitteisiin kuuluvat

sosiaaliset tiedot ja taidot, kuten tunne- ja vuorovaikutustaidot sekä persoonalliset orientaatiot, kuten oman arvomaailman tunteminen, ammatti-identiteetin rakentaminen ja eettinen toiminta. (Liikuntatieteellisen tiedekunnan opinto-opas 2020–23.)

Liikunnan aineenopettajakoulutus sisältää kaksi vuotta kestävästä liikuntapedagogiikan liikuntatieteiden maisterin tutkinnon (120 opintopistettä), jota edeltää kolmivuotinen liikuntapedagogiikan kandidaatin tutkinto (180 opintopistettä). Liikuntapedagogiikan kandidaatin tutkintoon sisältyy liikuntapedagogiikan perus- ja aineopintoja, kasvatustieteen opintoja, viestintä- ja kieliopintoja, vapaasti valittavia opintokokonaisuuksia sekä muita opintoja. Liikuntapedagogiikan maisterin tutkinto sisältää puolestaan liikuntapedagogiikan syventäviä opintoja, opettajan pedagogisia aineopintoja, vapaasti valittavia opintokokonaisuuksia sekä muita opintoja. Kandidaatin tutkielma toimii opinnäytetyönä kandidaatin tutkinnossa ja pro gradu -tutkielma toimii opinnäytetyönä maisterin tutkinnossa. (Liikuntatieteellisen tiedekunnan opinto-opas 2020–23). Liikunnan aineenopettajakoulutus antaa pätevyyden toimia liikunnanopettajana niin peruskouluissa, lukioissa, aikuiskoulutuksissa kuin myös ammatillisissa oppilaitoksissa (Jyväskylän yliopisto 2019). Liitteessä 1 esittelen tarkemmin liikuntapedagogiikan kandidaatti- ja maisteriohjelmien rakenteet.

4.2 Opetusharjoittelu liikunnan aineenopettajakoulutuksessa

Opetusharjoitteluiden tehtävänä on auttaa opiskelijoita kehittämään omaa ammatillista kasvua sekä tarjota valmiuksia kehittää ja muuttaa itseään opettajan työssä (Kiviniemi 2000, 22–23). Teoria ja käytäntö kulkevat rinnakkain liikunnan aineenopettajakoulutuksessa jo ensimmäisestä opiskeluvuodesta lähtien. Ensimmäisen opiskeluvuoden kouluharjoittelut eivät ole poikkeus opinnoissa, vaan harjoittelut kouluissa säilyvät vuosittaisina läpi koulutuksen. (Heikinaro-Johansson 2001; Jyväskylän yliopisto 2019). Heikinaro-Johanssonin (2001) mukaan kouluharjoittelut tukevat opiskelijan ongelmanratkaisun, vuorovaikutuksen ja positiivisen ilmapiirin luomisen harjoittelua, jotka ovat keskeisiä taitoja liikunnanopettajan työssä. Työelämälähtöisyys on myös liikuntapedagogiikan koulutuksen keskeisin periaate, minkä vuoksi kouluharjoittelut opintojen aikana ovat tärkeä osa liikunnan aineenopettajakoulutuksen

opintoja (Jyväskylän yliopisto 2019). Opetusharjoittelujen ajoittumien opintoihin on liitteessä 2.

Opetusharjoitteluissa opiskelija pääsee seuraamaan ja pitämään oppitunteja sekä oman vertaisryhmän että oikeiden kouluryhmien kanssa. Opintojen alkuvaiheessa opetusharjoittelut alkavat matalan kynnyksen harjoituksilla. Opiskelija pääsee tekemään havaintoja opettajan työstä sekä koulu yhteisön ja opetusryhmän toiminnasta. Oman vertaisryhmän opetustuokiot, oman opetuksen reflektointi sekä ryhmäopetus alakoululaisille sisältyvät alkuvaiheen opintoihin. Myöhemmät opetusharjoittelut sisältävät laajemmin opetusta kouluryhmille, jolloin opiskelija pääsee ohjatusti suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan pidempiä opetusjaksoja. Opetusharjoittelujen tavoitteena on kehittää opiskelijan vuorovaikutustaitoja, oppilaantuntemusta, ammattietiikkaa ja omien opetus- ja oppimiskokemusten reflektointia sekä valmistaa opiskelija kohtaamaan erilaisia oppilaiden oppimisvaikeuksia. Opetusharjoittelujen tavoitteena on tarjota opiskelijalle laaja-alaiset valmiudet opettajan työhön sekä ymmärryksen siitä, että opettajuuden kehittäminen on elinikäinen prosessi. (Palomäki 2009, 45; Liikuntatieteellisen tiedekunnan opinto-opas 2020–23.)

Kiviniemen (2000, 49–54) ja Dowlingin (2011, 214) mukaan opettajaopiskelijat ovat kokeneet opetusharjoittelut hyödylliseksi ja tärkeäksi osaksi opintoja. Harjoitteluiden mahdollistama ammatillinen kasvu on myös tunnustettu opiskelijoiden, opettajien sekä opettajankouluttajien toimesta (Kiviniemen 2000, 49–54; Palomäki 2009, 24). Kuitenkin opettajaopiskelijat ovat kritisoineet lyhyitä harjoittelujaksoja, laboratoriomaisia harjoitteluolosuhteita, jotka eivät vastaa todellisia kouluolosuhteita sekä vajavaiseksi jäävää koulu yhteisön tuntemista (Kiviniemi 2000, 49–54). Samantyyliin johtopäätöksiin päätyivät Laaksonen ja O’Leary (2018) pro gradu -tutkielmassaan, jossa liikunnanopettajat kertoivat liikunnanopettajaopintojen ja opetusharjoittelujen pystyvän tarjoamaan pääosin riittävät valmiudet varsinaiseen opetustyöhön, mutta valmiudet liikunnanopetuksen ulkopuolisiin tehtäviin koettiin riittämättömänä. Myös Palomäki (2009, 61–62) kertoi väitöskirjassaan opiskelijoiden antavan kritiikkiä liian lyhyen harjoittelujakson vuoksi. Kuitenkin opiskelijat kertoivat opetusharjoittelukokemusten lisäävän motivaatiota jatkaa opintoja sekä tarjoavan koulumaailman näkökulmaa opintoihin.

5 LIKUNNANOPETUS SUOMESSA

5.1 Opettajuus ja liikunnanopettajan työ

Suomalaisen opettajuuden arvostus on Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016) mukaan suurta niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Opettajan työ mielletään vaativaksi ammatiksi, joka edellyttää Suomessa korkeatasoisen koulutuksen. Koulutuksen avulla opiskelija pääsee monipuolistamaan tietojen ja taitojen hallintaa, sisäistämään eettisen vastuun sekä oppimaan, kuinka voidaan tarjota laadukasta opetusta oppilaille. (Opetusministeriö 2007.) Opettajan ammatti on ihmissuhdeammatti, jossa valmius kohdata muutoksia, halu kehittää itseään ja muita, innostus sekä laaja-alainen perusosaaminen ovat tärkeä osa työnkuvaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016). Liikunnanopettajan työnkuva vastaa monella tapaa muiden opettajien työnkuvaa, mutta siihen sisältyy usein myös aktiivinen rooli innostaa liikunnallista toimintakulttuuria koulussa sekä antaa tukea muille opettajille (Salin, Huhtiniemi & Hirvensalo 2017). Heikinaro-Johanssonin ja Lyyran (2018, 4) mukaan ammattitaito liikunnanopettajana sisältää koulutuksen, sisällönhallinnan, hyvät vuorovaikutustaidot, innostuksen omaan työhön sekä kiinnostuksen ammatilliseen kehittymiseen.

Opettajakoulutuksen tutkijat ovat sitä mieltä, että opettajan mahdollisuus reflektoida omia käytäntöjään ja työskentely kollegoiden kanssa mahdollistavat oppilaiden mielekkään oppimisen (Hiebert, Morris & Glass 2003, Leen 2019 mukaan). Perusopetuksen opetussuunnitelman eli POPS:n perusteissa (2014) korostetaan myös yhteisöllisyyttä, toiminnallisuutta sekä opettajan yhteistyötä tekevää ammattikuvaa. Opettajan työssä on tärkeää lasten opettaminen, kasvattaminen ja tukeminen, minkä vuoksi kollegiaalinen yhteistyö on avainasemassa oppilaiden oppimisen ja kasvun turvaamisessa sekä mahdollisuudessa kehittää koulua (Salin, Huhtiniemi & Hirvensalo 2017). Opettajuuden kehittämisessä on tärkeää tunnistaa hyvään opettamiseen liittyviä piirteitä, analysoida niitä sekä osata pohtia, miten itse toimii opetustilanteessa (Heikinaro-Johansson & Lyyra 2018, 4).

5.2 Liikunnanopetus peruskoulussa POPS:n tavoitteiden mukaisesti

Perusopetuksen tarkoituksena on tukea oppilaiden kasvua sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Peruskoulu sisältää vuosiluokat 1–9 ja se on Suomessa täysin maksutonta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ohjaavat opetusta, mikä mahdollistaa koulutuksen tasa-arvon maassa. (Opetushallitus 2021.) Opetussuunnitelman tarkoituksena on turvata opetuksen laatua ja määrää, jotta oppilaiden oikeusturva toteutuisi. Opettajan virkavelvollisuuteen puolestaan kuuluu toteuttaa ja noudattaa opetussuunnitelmaan kirjattuja tehtäviä. (Kalaja & Koponen 2017.) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistuvat noin kymmenen vuoden välein, mikä mahdollistaa koulujen uudistamisen yhteiskunnallisten muutosten mukana (Heikinaro-Johansson & Hirvensalo 2007).

Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn kautta on peruskoulujen tehtävä liikunnanopetuksessa. Muita liikunnanopetuksen tehtäviä ovat oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistaminen, muuttuvan kehon hyväksyminen sekä oppilaan kannustaminen omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Lisäksi opettajan on tärkeä ohjata oppilaita turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan sekä opettaa oppilaita kunnioittavaan vuorovaikutukseen sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.) Opetussuunnitelma ohjaa opetusta niin tavoitteiden, sisällön kuin myös hyvän osaamisen osalta, mutta opettajalle jää usein omaa päätäntävaltaa toteutuksesta ohjeiden yleisyyden vuoksi (Kalaja & Koponen 2017).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) oppimiskäsityksen mukaan oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii ongelman ratkaisua ja tavoitteiden asettamista sekä yksin että yhdessä. Opetussuunnitelmassa painotetaan vuosiluokilla 7–9 erityisesti perustaitojen soveltamista, vastuun ottamista omasta ja ryhmän toiminnasta sekä vahvistetaan minäkäsitystä ja osallisuutta. Monipuolisuus ja innostavuus ovat tärkeitä asioita liikunnanopetuksessa, jotta liikunnasta tulisi oppilaille elämäntapa. Vuosiluokilla 7–9 liikunnanopetukseen kuuluu opetustehtävän lisäksi vahvasti kasvatustehtävä, kuten ohjata oppilaita kantamaan vastuuta, noudattaa sääntöjä, toimia oikeudenmukaisesti, hyväksyä erilaiset ihmiset sekä edistää perusopetuksen arvopohjaa. (Virta & Lounassalo 2017.) Liikunnan opetuksessa vuosiluokilla

7–9 on yhteensä 13 tavoitetta, joista seitsemän ensimmäistä liittyvät fyysiseen toimintakykyyn (T1-T7), kaksi seuraavaa sosiaaliseen toimintakykyyn (T8-T9) ja neljä viimeistä psyykkiseen toimintakykyyn (T10-13). Liikunnan arviointi puolestaan perustuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen (T2-T6) ja työskentelytaitoihin (T1, T7-T10). (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.) Tarkemmat liikunnanopetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9 löytyvät liitteestä 3. LS-opetusmallissa voidaan asettaa tavoitteeksi mitä vain liikunnanopetuksen POPS:n tavoitteita tunnin sisällön mukaisesti.

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän toimintatutkimuksen tarkoituksena oli kehittää LS-opetusmallin sovellus liikunnan aineenopettajakoulutukseen ja tutkia opettajaopiskelijan, ohjaavan opettajan ja oppilaiden kokemuksia LS-opetusmallin käytöstä ja oppimisesta. Lisäksi tavoitteena oli arvioida perusopetuksen tavoitteiden pohjalta suunniteltujen LS-opetusmallin mukaisesti toteutettujen liikuntatuntien toteutumista.

Tutkimuskysymykset:

1. Millainen sovellus LS-opetusmallista sopii yläkoulun liikuntatunnille?
2. Miten POPS:n tavoitteiden pohjalta suunnitellut LS-opetusmallin liikuntatunnit toteutuvat?
3. Millaiseksi opettajaopiskelija ja ohjaava opettaja kokevat LS-opetusmalliin pohjautuvan opetuksen?
4. Miten ohjaava opettaja arvioi LS-opetusmallin soveltuvan liikunnanopettajankoulutukseen?

7 TUTKIMUSMENETELMÄT

7.1 Tutkimusote

Tutkimukseni on kvalitatiivinen toimintatutkimus. Toimintatutkimus on osallistuvaa ja osallistavaa tutkimusta, jossa tutkitaan todellisessa maailmassa toteutettua pienimuotoista interventiota ja sen vaikutusta. (Metsämuuronen 2011, 234). Juuti ja Puusa (2020a) korostavatkin toimintatutkimukselle olennaista olevan käytännön ja teorian yhdistäminen. Toimintatutkimuksessa on olennaista toiminnan tutkiminen ja kehittäminen, missä tutkija ei ole ulkopuolinen henkilö, vaan osallistuu aktiivisesti interventioihin. Toimintatutkimusta suositaan erityisesti koulutuksen ja kasvatuksen alalla, koska siinä on tärkeää oppiminen ja kehittyminen, sosiaalinen yhteisö sekä prosessin sivistävä ja kasvatuksellinen luonne. (Heikkinen 2018.) Kuula (1999, 10) toi esille väitöskirjassaan myös muutokseen pyrkimisen ja tutkittavien osallistumisen tutkimusprosessiin olevan toimintatutkimusten yhdistäviä piirteitä.

Tutkimuksessani toimin kaksoisroolissa tutkijana ja opettajaopiskelijana. LS-opetusmallia kehittäessäni ja opettaessani LS-opetusmallin mukaisia tunteja toimin sekä tutkijana että opettajaopiskelijana. Toimintatutkimus mahdollisti tutkimuksen ja tuntien suunnittelun etenemisen samaan aikaan. Toimintatutkimuksen syklisyys näkyi siten, että pystyin arvioimaan tuntien suunnittelua ja toteuttamista sekä muuttamaan sitä tutkimuksen aikana.

Tarkastelin tutkimuksessa toimintaa eli opetusta, joka pohjautui LS-opetusmalliin sekä toiminnan suorittajien eli opiskelijan ja ohjaavan opettajan ja toiminnan vastaanottajien eli oppilaiden kokemuksia. Metsämuuronen (2011, 220) on todennut, että päämetodologiaksi tulisi valita joko kvantitatiivinen tai kvalitatiivinen metodologia. Kvalitatiivinen tutkimusote soveltui hyvin tutkimukseeni, sillä kiinnostuksen kohteena oli yksittäisten toimijoiden kokemukset luonnollisessa tilanteessa. Oleellista tutkimuksessani oli määrittää selkeästi, mitä olen tekemässä sekä osata perustella tutkimuksessa tehdyt valinnat ja päätelmät (Tuomi & Sarajarvi 2018, 75).

7.2 Tutkimuksen kohdejoukko

Toteutin sovelletun LS-opetusmallin yläkoulussa kolmelle eri ryhmälle. Opetukseen osallistui yhteensä 55 yläkoulun kahdeksannen luokan poikaa. Ohjaava opettaja valitsi harkinnanvaraisesti jokaisesta ryhmästä viisi poikaa, jotka vastasivat oppilaskyselyyn. Harkinnanvaraisen valinnan avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolinen kuva tunnista valitsemalla oppilaita, jotka opettajan mukaan osasivat sanallisesti ilmaista itseään hyvin. Vastanneiden ryhmä oli liikunnallinen, sillä 13 oppilasta ilmoitti harrastavansa liikuntaa vapaa-ajallaan.

7.3 Aineiston kerääminen

Tutkimuksen aineiston keräsin helmikuussa 2021. Minun ja ohjaavan opettajan suunnittelemat oppituntia toteutettiin koulun liikuntasalissa. Tutkimuksen aineisto koostuu havainnoistani ja tutkijapäiväkirjastani, ohjaavan opettajan havainnoista, tutkijapäiväkirjasta ja haastattelusta sekä oppilaiden kyselyistä. Ensimmäisen liikuntatunnin opetti ohjaava opettaja, toisen tunnin opetin yhdessä ohjaavan opettajan kanssa ja viimeisen tunnin opetin yksin. Suunnittelin ja reflektoin tunteja yhdessä ohjaavan opettajan kanssa sovelletun LS-opetusmallin mukaisesti. Lisäksi havainnoin opettajan opettamaa tuntia ja opettaja havainnoi opettamaani tuntia. Vallitsevan Covid-19 -tilanteen vuoksi yliopiston opettaja ei päässyt mukaan tutkimukseen. Lisäksi opetukset oli tarkoitus toteuttaa eri päivinä, jolloin tuntien reflektointiin olisi ollut enemmän aikaa. Loppujen lopuksi päädyin toteuttamaan tutkimuksen yhden päivän aikana kolmella liikuntatunnilla ilman yliopiston opettajaa.

Jokaisen liikuntatunnin jälkeen viisi oppilasta eli yhteensä 15 oppilasta vastasi oppilaskyselyyn. Olin paikalla vastaamassa mahdollisiin kyselyä koskeviin kysymyksiin. Rakensin kyselyn kysymykset tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman mukaisesti. Lisäksi pyrin olemaan kysymysten muotoilussa huolellinen ja tarkka, jotta tutkimustuloksiin ei tulisi virheitä esimerkiksi huonon ymmärryksen tai johdattelevuuden vuoksi. (Valli 2018.) Kyselyssä oppilaat vastasivat seitsemään avoimeen kysymykseen, yhteen sukupuolta koskevaan kysymykseen sekä väittämätalukkaan, jossa oli 11 väittämää ja näihin väittämiin vastattiin viisiportaisen

Likert-asteikon mukaisesti. Viisiportainen Likert-asteikko valittiin tähän kyselyyn, koska sitä käytetään erityisesti asenne- ja motivaatiomittareissa, ja parittomaan skaalaan vastaaminen on helpompaa kuin parilliseen (Metsämuuronen 2006a). Avoimissa kysymyksissä pyydettiin kertomaan ikä, liikuntaharrastukset, liikuntatunnin jälkeinen fiilis, tunnin aihe ja tavoitteet sekä kuvailemaan opettajan opetusta. Väittämätaulukon kysymykset liittyivät liikuntatunnin tapahtumiin, kuten opettajan palautteenantoon ja toimintaohjeisiin, tunnin tehtäviin, motivointiin, oppilaan omaan toimintaan, onnistumisen kokemuksiin ja yhdessä työskentelyyn muiden kanssa. Oppilaille suunnattu kysely on liitteessä 4.

Kirjoitin oman tutkijapäiväkirjani ja ohjaava opettaja kirjoitti oman tutkijapäiväkirjansa. Tutkijapäiväkirjan ollessa yksityinen dokumentti, sen kirjoittajan tulee kyetä ilmaisemaan itseään selkeästi, jotta tutkimuksen aineisto on tarpeeksi laadukasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 96–97). Tutkijapäiväkirjojen pohja olivat minulla ja ohjaavalla opettajalla samanlaiset. Suunnittelin ja kirjasin tutkijapäiväkirjojen otsikot sovelletun LS-opetusmallin mukaisesti. Nämä otsikot olivat: *ajatuksia ennen interventioita, oppitunnin suunnittelu, observointi & reflektointi* sekä *ajatuksia intervention jälkeen*. Tutkijapäiväkirjat sisälsivät minun ja ohjaavan opettajan suunnittelu – toteutus – observointi – reflektointi -prosessin kulun kuvausta sekä omia näkökulmia sovelletun LS-opetusmallin sujumisesta, opettamisesta ja oppilaiden oppimisesta. Tutkijapäiväkirjojen pohja on liitteessä 5.

Jokaisen tunnin jälkeen reflektoin ohjaavan opettajan kanssa tuntia ennalta laaditun observointilomakkeen pohjalta. Observointilomake sisälsi viisi osa-aluetta: *opettajan vuorovaikutus, oppimisympäristö, ohjeiden anto, motivoiva oppiminen ja tehokas oppiminen*. Observointilomakkeen osa-alueet pohjautuivat Japanissa käytössä olevaan oppituntien analysointimittariin (Takahashi, Hasegawa, Hino & Urai 1996). Ensimmäisen tunnin opetti ohjaava opettaja, jolloin minä täytin observointilomaketta. Toisella tunnilla observointilomaketta ei täytetty lainkaan, koska molemmat opettivat tuntia yhdessä, mutta observointilomake toimi silti reflektointikeskustelun pohjana. Kolmannella tunnilla ohjaava opettaja täytti observointilomakkeen opetuksestani. Tällainen osallistuva havainnointi, jossa tutkija on mukana havainnoinnissa, on perusteltua erityisesti toimintatutkimuksissa (Metsämuuronen 2006b). Observointilomake on liitteessä 6.

Haastattelin ohjaavaa opettajaa kasvotusten yksilöhaastatteluna. Haastattelu nauhoitettiin älypuhelimien sanelin-sovelluksella. Haastattelu kesti 17 minuuttia ja 25 sekuntia. Haastattelu soveltuu monenlaiseen tilanteeseen ja sitä pidetään mielekkäänä, vaikkakin usein työläänä tapana hankkia tietoa. Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu sopi tähän tutkimukseen parhaiten, sillä vastaajia oli vain yksi ja halusin saada syvempää tietoa ja perusteluja teemoista. (Metsämuuronen 2006b.) Opettajan haastattelun teemat ja kysymykset on liitteessä 7.

7.4 LS-opetusmallin sovellus tsukupallo-liikuntatunnilla

Vuosiluokilla 7–9 painotetaan erityisesti ryhmässä toimimista ja perustaitojen soveltamista (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014). Tsukupallossa heittotaito harjaantuu ja oppilaat pääsevät tekemään yhteistyötä ryhmässä toimien. Tsukupalloa voisi kuvata yhteistyötaitoja vaativaksi ”heitä, kaada ja rakenna” -laatikkopeliksi. Tsukupallo sai nimensä suomalaiselta opiskelijaryhmältä, johon itsekin kuuluin. Opiskelijaryhmämme pääsi Jyväskylän yliopiston järjestämän opintomatkan aikana osallistumaan Tsukuban yliopiston opettajan liikuntatunnille, jossa pelattiin tätä kyseistä peliä. Pelin idea ja säännöt ovat peräisin Tsukuban yliopiston opettajalta, mutta tsukupallo-nimen keksimme opiskelijat. (Lyyra ym. 2020.)

Tsukupallossa on tarkoituksena kaataa mahdollisimman nopeasti pahvilaatikoista muodostettu pyramidi pitkän penkin päältä ja yksi yksittäinen pahvilaatikko selkänöjalliseltä tuolilta musiikin soidessa. Pahvilaatikoita kaadetaan heittämällä käsipallon kokoisia palloja niitä kohti noin 8 metrin etäisyydeltä. Yhden joukkueen tehtävänä on *kaataa laatikot heittämällä* niitä palloilla, yksi joukkue *palauttaa heitetyt pallot* ja yksi joukkue *kasaa pyramidin ja nostaa pahvilaatikon* tuolille takaisin, kun kaikki pahvilaatikat ovat maassa. Yksi kasaajajoukkueen jäsenistä kirjaa pisteet paperille. Pelissä on tarkoituksena kerätä mahdollisimman paljon pisteitä niin oman joukkueen kesken kuin myös kolmen joukkueen yhteistyönä. Kun pyramidi ja tuolilla ollut pahvilaatikko kaatuvat joukkue ansaitsee 100 pistettä. Musiikin loppuessa lasketaan, kuinka monta pahvilaatikkoa on lattialla ja vähennetään jäljelle jääneiden

pahvilaatikoiden summa (yksi laatikko = 10 pistettä) sadasta pisteestä. Tämä viimeinen luku lisätään vielä joukkueen pistemäärään.

Tutkimuksen liikuntatunneilla pelattiin hieman sovellettua versiota tsukupallosta, jotta peli soveltuisi paremmin yläkoululaisille, mutta pelin idea pysyi samana. Asetimme ohjaavan opettajan kanssa tsukupallo-liikuntatunnin tavoitteiksi POPS:n tavoitteista reilun pelin (T9) ja tiimityön (T8) kehittämisen sekä heittotaitojen harjaannuttamisen (T4). Laadimme yhdessä ohjaavan opettajan kanssa tunnille tuntisuunnitelman, johon kirjasimme päätavoitteet, sisällöt ja opetusmenetelmät. Tsukupallo-liikuntatunnin tuntisuunnitelma on liitteessä 8. Jaoinne tunnilla oppilaat kolmeen tai kuuteen noin neljän hengen joukkueeseen. Jos joukkueita oli kuusi, niin tarvittiin kaksi pelikenttää. Kerroimme tunnin alussa tunnin tavoitteet sekä tsukupallon säännöt ja oppilaat saivat pelata yhden harjoituskierroksen. Tämän jälkeen oppilaat pääsivät pelaamaan yhden kokonaisen kierroksen, minkä jälkeen oppilaat keskustelivat oman ryhmän kanssa, kuinka toiminnasta voisi saada entistä tehokkaampaa. Ryhmissä esiin nousseita asioita käytiin yhdessä opettajajohtoisesti läpi. Lopuksi oppilaat pääsivät pelaamaan vielä toisen kierroksen. Työtavoiksi tsukupallo-liikuntatunnille sopi parhaiten liikunnanopetuksen työtavoista tehtäväopetus ja ongelmanratkaisu (Heikinaro-Johansson & Lyyra 2018).

8 AINEISTON ANALYYSI

8.1 Aineiston analyysimenetelmät

Toteutin aineiston analyysin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aloitin aineiston analysoinnin kuuntelemalla ja litteroimalla eli kirjoittamalla auki ohjaavan opettajan haastattelun. Haastattelun litteroinnin pituudeksi tuli viisi sivua fontilla Times New Roman, fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5. Litteroinnin jälkeen aloitin aineiston redusoinnin eli pelkistämisen. Loin Word-tiedostoon taulukon, johon kirjoitin ensin alkuperäisilmaisuja haastattelusta ja niiden viereen tiivistetyn ilmaisuuden. Tiivistetyistä ilmaisuista etsin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, joiden pohjalta ryhmittelin ilmauksia alaluokiksi. Alaluokiksi muodostui: *tavoitteiden mukainen liikuntatunti, LS-opetusmallin vaiheet, LS-opetusmalli ammatillisen kasvun kehittäjänä, LS-opetusmallin hyödyt liikunnanopettajankoulutuksessa ja LS-opetusmallin haasteet liikunnanopettajankoulutuksessa*. LS-opetusmallin vaiheet sisälsivät ilmauksia tunnin suunnittelusta, observoinnista ja reflektoinnista. Alaluokat muodostivat laajan kokonaisuuden, minkä vuoksi päädyin luomaan yhdistävät luokat suoraan alaluokista. Yhdistäviksi luokiksi muodostui *LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa, opettajan kokemukset LS-opetusmallista ja LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen*. Taulukkoon 1 olen havainnollistanut opettajan haastattelun pelkistämistä ja ryhmittelyä.

TAULUKKO 1. Esimerkki ohjaavan opettajan haastattelun pelkistämisestä ja ryhmittelystä

Alkuperäisilmaus	Tiivistetty ilmaus	Alaluokka	Yhdistävä luokka
”Helpotti (observointilomake), ehkä loi monipuolisempaa struktuuria siihen observointiin ja muisti kiinnittää huomiota monipuolisemmin ja laajemmin asioihin.”	Observointilomake loi struktuurin ja mahdollisti monipuolisemman havainnoinnin	LS-opetusmallin vaiheet (observointi)	Opettajan kokemus LS- opetusmallista
”Tälleen kun siinä on opiskelija ja opettaja niin se toimii hyvin noin, että pikku hiljaa sen opiskelijan rooli kasvaa ja tavallaan luottamus siihen tekemiseen, osaamiseen kasvaa ja siinä näkee et miten joku tekee, sit pääsee vähän ite mukaan siihen tekemään ja sit kolmantena opettaa yksin. Niin se on mun mielestä hyvää kasvun tukemista. Mun mielestä siitä se opiskelijakin saa paljon enemmän siitä irti kuin että kylmiltään lähtisi vetämään tunnin.”	Opiskelijan rooli kasvaa vähitellen, luottamus omaan tekemiseen ja osaamiseen → tukee kasvua. Saa paljon enemmän irti kuin syvään päähän heittäminen	LS-opetusmalli ammatillisen kasvun kehittäjänä	Opettajan kokemus LS- opetusmallista
”Siinä oli sekä taitotavoitteita, otettiin sinne heittämiseen liittyviä taitoja pääosin ja työskentelyyn liittyviä tavoitteita. Tavallaan niiden (OPS:n tavoitteiden) päälle lähdetään se tunti rakentamaan, että tuntisuunnitelman ja tunnin suunnittelun rakentuu niille perusopetuksen tavoitteelle ja sitä kautta lähdetään sitten hiomaan yksityiskohtia.”	Tunti on OPS:n mukainen (taitopuoli, työskentelypuoli)	Tavoitteiden mukainen liikuntatunti	LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa
” Jos yliopiston opettajat pääsee näkemään tota käytännössä niin siitä aukee myös parempi kuva siitä, mitä liikunnanopetus koulumaailmassa on. Jos opiskelija seuraa opettajan tunnin ja tekee siitä muistiinpanoja ja se tieto kulkeutuu joka vuosi kolmenkymmenen opiskelijan toimesta lehtorille, niin se saa aika arvokasta tietoa kentältä ja kentän tapahtumista.”	Yliopiston opettajat näkevät käytännössä koulumaailmaa LS-mallin avulla joko seuraamalla itse tunteja tai opiskelijoiden muistiinpanojen avulla → arvokas tieto	LS-opetusmallin hyödyt liikunnanopettajankoulutuksessa	LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajan koulutukseen

Luin ohjaavan opettajan tutkijapäiväkirjan useaan otteeseen läpi ja merkitsin tekstistä punaisella värillä tutkimustehtävän kannalta oleellimmat ilmaisut. Kirjoitin nämä alkuperäisilmaisut Word-tiedoston taulukkoon ja listasin viereen tiivistetyn ilmaisun. Pystyin hyödyntämään täysin samoja alaluokkia ohjaavan opettajan tutkijapäiväkirjan analysoinnissa, jotka esiintyivät aiemmin haastattelun analysoinnissa. Nämä alaluokat olivat: *tavoitteiden mukainen liikuntatunti*, *LS-opetusmallin vaiheet*, *LS-opetusmalli ammatillisen kasvun kehittäjänä*, *LS-opetusmallin hyödyt liikunnanopettajankoulutuksessa* ja *LS-opetusmallin haasteet liikunnanopettajankoulutuksessa*. Uusia alaluokkia ei muodostunut. Samojen alaluokkien ansioista pystyin hyödyntämään myös samoja yhdistäviä luokkia.

Tutkijapäiväkirjani pohja oli täysin samanlainen kuin ohjaavan opettajan. Lukiessani omaa tutkijapäiväkirjaa huomasin yhteneväisiä ilmauksia ohjaavan opettajan kanssa. Oman tutkijapäiväkirjan analysoinnin toteutin täysin samalla tavalla kuin ohjaavan opettajan tutkijapäiväkirjan analysoinnin. Merkitsin ensin punaisella värillä tutkimustehtävän kannalta olennaisimmat ilmaisut, jotka vein alkuperäisilmaisuina Word-tiedoston taulukkoon. Alkuperäisilmaisujen viereen listasin tiivistetyn ilmaisun. Käytin samoja alaluokkia, joita hyödynsin ohjaavan opettajan tutkijapäiväkirjan ja haastattelun analyysissä eli *tavoitteiden mukaista liikuntatuntia*, *LS-opetusmallin vaiheita*, *LS-opetusmalli ammatillisen kasvun kehittäjänä*, *LS-opetusmallin hyödyt liikunnanopettajankoulutuksessa* ja *LS-opetusmallin haasteet liikunnanopettajankoulutuksessa*. Yhdistäviksi luokiksi tutkijapäiväkirjassani muodostui *LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa*, *opiskelijan kokemukset LS-opetusmallista* ja *LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen*. Nämä samanlaiset alaluokat ja lähes samanlaiset yhdistävät luokat ohjaavan opettajan tutkijapäiväkirjoissa ja haastattelussa sekä minun tutkijapäiväkirjassani mahdollistivat eri aineistojen yhdistämisen tulososiossa.

Observointilomakkeet tuottivat tietoa tunnilta tehdyistä havainnoista, joita hyödynsin ohjaavan opettajan kanssa reflektointikeskusteluissa. Kuvasin tunnin havaintojani, reflektointikeskustelujen sisältöjä sekä observointilomakkeen toimivuutta tutkijapäiväkirjassani. Samoin ohjaava opettaja kuvasi observointilomakkeen toimivuutta, tunnin havaintoja sekä reflektointikeskustelujen sisältöjä haastattelussaan sekä tutkijapäiväkirjassaan. Kaikki observointilomakkeissa olevat asiat ilmenevät joko

tutkijapäiväkirjassani tai ohjaavan opettajan haastattelussa tai tutkijapäiväkirjassa, minkä vuoksi observointilomakkeen sisältöjä ei ole analysoitu erikseen.

Selasin paperisia oppilaskyselyjä läpi muutamaan otteeseen saadakseni kokonaiskuvan oppilaiden vastauksista. Tämän jälkeen kirjasin oppilaiden alkuperäisvastaukset avoimista kysymyksistä Word-tiedostoon, pitäen jokaisen kolmen eri liikuntatunnin oppilaiden vastaukset erillään. Avoimien kysymyksien vastaukset vaikuttivat samantyyllisiltä tunnista riippumatta, joten tein taulukon, johon merkitsin kaikkien kolmen tunnin oppilaiden alkuperäisilmaisut ja tiivistetyt ilmaisut. Alaluokkia näiden ilmaisujen pohjalta muodostui kolme: *positiivinen kokemus tunnista*, *positiivinen kokemus opetuksesta* ja *positiivinen kokemus tsukupallosta*. Pääluokaksi kaikille näille alaluokille valitsin *tavoitteiden mukaisen liikuntatunnin*. Yhdistäväksi luokaksi valitsin jo aiemmin haastattelussa ja tutkijapäiväkirjoissa hyödynnettyä luokkaa: *LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa*. Väittämätaulukon oppilaiden vastaukset vein Word-tiedostoon kolmeen taulukkoon jokaisesta kolmesta tunnista erikseen. Nämä taulukot ovat liitteessä 9. Lisäksi merkitsin tyhjään paperiseen oppilaskyselyyn jokaisen väittämän kohdalle tunnin numerolla (1., 2. tai 3.) siihen kohtaan, mihin suurin osa oppilaista (>3) oli laittanut rastin. Jos kaikki viisi oppilasta olivat päätyneet samaan vastaukseen, piirsin ympyrän numeron ympärille. Tällä tavalla enemmistön kokemukset liikuntatunnin väittämistä erottuivat selkeästi.

Tavoitteena aineiston analyysissä minulla oli tulkita ja ymmärtää tutkimuksessa esiin nousseita asioita ja luoda niistä kuvaileva, perusteltu ja mielekäs kokonaisuus. Laadullisen aineiston analyysi ei ollut ainoastaan mekaanista luokittelua, vaan tarkoitukseni oli luoda selkeä kokonaisuus eri aineistojen pohjalta. (Juuti & Puusa 2020b.) Huomioin analyysissä tutkimuksen tehtävän sekä aineistosta esiin nousseita asioita. Löysin selkeitä yhdistäviä luokkia, joita pystyin hyödyntämään eri aineistoissa. Luokat olivat: *LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa*, *opettajan kokemukset LS- opetusmallista*, *opiskelijan kokemukset LS-opetusmallista* ja *LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen*. Nämä yhdistävät luokat mahdollistivat aineistojen yhdistämisen tulososiossa. Otin alkuperäisaineistoista tulososioon suoria lainauksia, joilla pystyin kuvailemaan selkeämmin kokonaisuuksia sekä säilyttää aineiston autenttisuuden. (Puusa 2020.)

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tarkastelen tutkimuksen luotettavuutta Juutin ja Puusan (2020c) uskottavuus-, luotettavuus- ja eettisyyskäsitteiden sekä esiymmärryksen kautta. Juuti ja Puusa (2020c) määrittelevät uskottavuuden tarkoittavan sitä, että tutkimuksen tuloksiin voidaan luottaa ja aineisto on kerätty asianmukaisesti sekä analysoitu huolellisesti. Luotettavuus puolestaan kuvaa sitä, että tutkimuksessa on käytetty oikeanlaisia ja tutkimuksen tavoitteen mukaisia lähestymistapoja ja menetelmiä. Eettisyyden he määrittelevät tarkoittavan eettisten periaatteiden noudattamista jokaisessa tutkimuksen vaiheessa.

8.2.1 Esiymmärrys ja eettisyys

Kiviniemi (2018) toteaa tutkijan toimivan kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruun välineenä, minkä vuoksi aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat voivat kehittyä tutkijan tietoisuuden kasvaessa. Samoin Kuula (1999, 150) pitää lähes välttämättömänä osana toimintatutkimusta tutkijan ja tutkittavien itsereflektion kehittymistä tutkimuksen aikana. Toimintatutkimus on kehittänyt jatkuvaa itseni ja muiden toiminnan tarkastelua ja mahdollistanut tietouden lisääntymisen avulla kasvua opiskelijan roolista kohti tutkijan roolia.

Omat arvoni ja kokemukseni muokkaavat tapaa ymmärtää tutkittavia ilmiöitä, minkä vuoksi Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 161) mukaan täydellistä objektiivisuutta ei ole perinteisessä mielessä mahdollista saavuttaa kvalitatiivisella tutkimuksella. Olen tutkijaurani alussa ja itselleni on tärkeää tehdä asiat mahdollisimman hyvin. Minulla ei ole ollut ennakkoletuksia tai tarvetta saavuttaa tiettyjä tuloksia tutkimuksessa, vaan itseni kehittäminen tutkijana on ollut tärkeämpi motiivi. Pyrkimyksenäni oli luoda tutkimuksen ilmiöstä lukijalle uskottava, johdonmukainen ja perusteltu raportti, mikä onkin olennaista kvalitatiivisen tutkimuksen raportoinnissa (Kiviniemi 2018).

Noudatin tutkimuksessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012) hyvän tieteellisen käytännön ohjeistusta, mikä mahdollisti tutkimuksen luotettavuuden ja eettisen hyväksyttävyyden. Tutkimus perustui tutkittavien vapaaehtoisuuteen ja tutkimus ei aiheuttanut

tutkimukseen osallistuville vahinkoja tai haittoja. Tutkimuksessa oli mukana 14–16-vuotiaita oppilaita, mutta oppilaat eivät olleet tutkimuskohteena. Tutkimukseen haettiin tutkimuslupa yläkoulun rehtorilta (liite 10). Ohjaava opettaja informoi oppilaiden huoltajia tutkimuksesta Wilma-viestin välityksellä ja oppilaille annettiin tutkimuksesta tietoa ennen liikuntatuntien alkua. Oppilaskyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista ja siihen vastattiin nimettömästi. Kaikki yksilöivät tiedot, kuten yläkoulun nimi, ohjaavan opettajan nimi ja rehtorin nimi on poistettu tutkimuksesta, jotta henkilötiedot eivät ole yhdistettävissä tutkimuksessa mukana olleisiin henkilöihin.

8.2.2 Uskottavuus ja luotettavuus

Tutkimuksessa voitiin toteuttaa triangulaation periaatetta, sillä tutkimuksen aineisto kerättiin eri menetelmin sekä tietoa kerättiin monelta eri tiedonantajalta. Triangulaatio mahdollistaa tutkimuksen monipuolisemman analysoinnin sekä antaa näkökulmia reflektoida toimintatutkimusta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 218). Triangulaatiota voidaan pitää yhtenä luotettavuuden kriteerinä. (Metsämuuronen 2006b; Tuomi & Sarajärvi 2018, 166–172.) Käytin tutkimuksessani metodologista ja tutkimusaineistoon liittyvää triangulaatiota. Metodologinen triangulaatio eli menetelmätriangulaatio tarkoittaa aineiston keräämistä eri metodein, minkä toteutin haastattelun, oppilaskyselyiden sekä ohjaavan opettajan tutkijapäiväkirjan sekä oman tutkijapäiväkirjan avulla. Tutkimusaineistoon liittyvä triangulaatio tarkoittaa aineiston keräämistä eri tiedonantajaryhmiltä, jotka olivat tutkimuksessani oppilaat, ohjaava opettaja sekä minä itse sekä tutkijana että opettajaopiskelijana. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 166–172.)

Pystyin lisäämään tutkimuksen luotettavuutta määrittelemällä tutkimustehtävän ja tutkimuskysymykset mahdollisimman selkeästi sekä käyttämällä tutkimustehtävän ja tutkimuksen tavoitteenmukaisia aineistonkeruumenetelmiä. Selkeä tutkimussuunnitelma helpotti tutkimuksen toteuttamista ja lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Keräsin tutkimuksen aineiston asianmukaisesti, toin ilmi tutkimuksessa mukana olleiden henkilöiden taustat sekä analysoin ja kuvailin aineiston analyysia tarkasti ja huolellisesti. Aineiston huolellisella keräämisellä ja analysoinnilla pyrin lisäämään tutkimuksen uskottavuutta. Koko tutkimuksen

ajan suunnittelussa, toteutuksessa, analysoinnissa ja tuloksissa pyrin tuomaan asiat esille mahdollisimman laadukkaasti ja objektiivisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–164; Juuti & Puusa 2020c.)

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen aineisto koostuu monesta eri lähteestä, minkä vuoksi analyysissä muodostin sellaisia yhdistäviä luokkia, joiden avulla pystyin yhdistämään aineistoja ja luomaan niistä tutkimustehtävää ja tutkimuskysymyksiä vastaavia kokonaisuuksia. Yhdistäviä luokkia oli yhteensä viisi: *tavoitteiden mukainen liikuntatunti*, *LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa*, *opettajan kokemukset LS- opetusmallista*, *opiskelijan kokemukset LS-opetusmallista* sekä *LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen*. Jokaisen aineiston analyysi päätyi joko yhteen tai useampaan yhdistävään luokkaan, minkä myötä pystyin yhdistämään eri aineistojen tuloksia samaan tulososioon.

Luku 9.1 vastaa tutkimuskysymyksiin siitä, millainen sovellus LS-opetusmallista sopisi yläkoulun liikuntatunnille ja miten LS-opetusmallin mukaisesti toteutetut liikuntatunnit toteutuivat. Yhdistävät luokat tässä tulososiossa ovat *tavoitteiden mukainen liikuntatunti* ja *LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa*. Luvussa 9.2. vastataan kysymykseen siitä, millaisiksi opettajaopiskelija ja ohjaava opettaja kokevat LS-opetusmalliin pohjautuvan opetuksen. Tähän tulososioon sisältyy kaksi yhdistävää luokkaa: *opiskelijan kokemukset LS-opetusmallista* ja *opettajan kokemukset LS-opetusmallista*. Tulososion viimeinen luku 9.3. vastaa tutkimuskysymykseen ohjaavan opettajan arviosta siihen, soveltuuko opetusmalli liikunnanopettajankoulutukseen. Tämä tulososio pohjautuu yhdistävään luokkaan *LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen*.

9.1 Sovelletun LS-opetusmallin toimivuus yläkoulussa

Ohjaavan opettajan mielestä tällainen sovellettu LS-opetusmalli, jossa opettaja opettaa ensimmäisen tunnin, toinen tunti on yhteisopettajuustunti opettajaopiskelijan ja opettajan kesken ja kolmannen tunnin opettaa opettajaopiskelija, toimi hyvin yläkoulussa. Ohjaava opettaja koki tärkeäksi yhdessä työskentelyn, johon kuului suunnittelua, tuntien observointia ja reflektointia. Hänen mielestään olisi hyvä saada niin liikunnanopettajien kuin muidenkin yläkoulun opettajien normaaliin arkeen enemmän yhdessä työskentelyä, jossa pääsisi keskustelemaan ja kehittämään opetusta. Ohjaavan opettajan mukaan opettajien

yhteissuunnittelu sekä keskustelu tunnin jälkeen voisivat kehittää opettajien ammatillista osaamista sekä työssä jaksamista. Hänen mukaansa LS-opetusmalli voisi mahdollistaa tällaisen yhdessä työskentelyn yläkouluissa. Samalla LS-opetusmalli voisi tarjota ohjaavan opettajan mukaan hyvää vastapainoa normaalille opettajan arjelle, jonka hän kuvailee usein olevan:

“yksinäistä jauhamista ja siinä ei tuu semmosta kehittymistäkään oikein enää”.

Ohjaava opettaja perusteli sovelletun LS-opetusmallin soveltuvan hyvin yläkouluun, koska tunnit oli helppo suunnitella ja toteuttaa POPS:n tavoitteiden mukaisesti. Suunnitteluvaiheessa tunti lähdettiin rakentamaan POPS:n tavoitteiden päälle, jonka jälkeen yksityiskohtien hiominen oli vielä mahdollista. Opettajan mukaan yhteissuunnittelu mahdollisti monipuolisemman oppilaiden huomioimmin, minkä hän ajatteli tukevan oppilaiden oppimista.

Ohjaava opettaja koki tavoitteiden kirjaamisen ja tavoitteiden kertomisen oppilaille tunnin alussa edistävän tavoitteiden toteutumista tunnilla. Ohjaava opettaja huomasi, että observointilomakkeet ja reflektointikeskustelut mahdollistivat tunnin tavoitteiden toteutumisen arvioinnin, minkä myötä oli mahdollista muokata seuraavan tunnin sisältöjä ja opetusta niin, että se vastaisi tunnin tavoitteita paremmin. Opettaja listasi tunnin tavoitteiden toteutumiseen vaikuttavan menevä musiikki, tavoitteiden ja sääntöjen kertaaminen kesken tunnin, kahden opettajan vetovastuu, pieni ryhmäkokoo, selkeät ohjeet, positiivinen ja kannustava palautteenanto.

Kokonaisuudessaan opettaja koki, että opetussuunnitelman tavoitteet toteutuivat sovelletun LS-opetusmallin mukaisilla liikuntatunneilla onnistuneesti ja LS-opetusmallin mukaiset tunnit toteutuivat hyvin. Opettaja kertoi, että erityisesti viimeisellä tunnilla, jossa toimin opettajana saavutettiin työskentelytaitojen tavoite hieman paremmin kuin kahdella aiemmalla tunnilla. Opettajan mukaan tämä saattoi johtua pienestä ryhmäkoosta sekä tuntien jälkeisistä reflektointikeskusteluista. Keskusteluissa nousi esiin, että työskentelytaitojen, kuten reilun pelin noudattaminen unohtui oppilaita, kun kilpailuelementti oli pelissä mukana. Opettaja pani merkille, että viimeisellä tunnilla pyrin korostamaan ryhmätyön ja reilun pelin noudattamisen merkitystä, mikä näkyi oppilaiden tekemisessä.

Sovelletun LS-opetusmallin liikuntatunneilla pelattiin tsukupalloa. Ohjaava opettaja koki tsukupallon soveltuvan hyvin yläkouluun monestakin eri syystä. Tsukupallo -liikuntatunti tukee opettajan mukaan POPS:n sisältöjä ja tavoitteita sekä motivoi oppilaita erilaisen oppimisympäristön avulla. Ohjaava opettaja kertoi haastattelussaan näin:

”Jos miettii uutta OPSia, niin se (tsukupallo) ei oo mikään tunnettu laji, siinä yhdistyy sekä taitopuolta: heittämistä, kiinniottamista ja vähän hallintamotoriikkaa, mut sit siinä painottuu myös työskentelytaitojen puolisko, et siellä on ryhmätyötaitoja, yhteistyötaitoja ja ryhmähenkeenkin liittyvää toimintaa”.

Tsukupallo oli mieluisa ja motivoiva peli myös oppilaiden mielestä. Oppilaat kertoivat tsukupallon olevan:

”hauska ja vaativa joukkuepeli, koska piti osata yhteistyötä”, ”hauska ja motivoiva”, ”tsukupallo oli kiva tiimipeli” ja ”kivaksi silloin kun kaikki yrittää”.

Kaikki kyselyyn vastanneet oppilaat kokivat sekä minun opetukseni, opettajan opetuksen, ja yhteisopetuksen pelkästään positiivisena ja kuvailivat opetuksia muun muassa *”selväksi”*, *”mahtavaksi”*, *”kannustavaksi”* sekä *”hyväksi ja rennoksi”*. Oppilaat nostivat esiin myös opetuksessa olleen hyvää selkeiden ohjeiden ja sääntöjen läpikäyminen sekä neuvojen antaminen. Kaikille kyselyyn vastanneille oppilaille jäi myös positiivinen fiilis liikuntatunnista. Osa oppilaista kertoi tarkemmin positiivisen fiiliksen johtuvan siitä, että tunnilla oli mahdollisuus päästä urheilemaan sekä tunnilla oli hauskaa ja tunnilla tuli lämmin.

Ohjaava opettaja piti minun pitämäni tunnin lähtökohtia suopeina, koska oppilasryhmä oli pieni (11 oppilasta) ja oppilaat olivat urheiluluokkalaisia. Ohjaava opettaja kuvasi opetustani motivoivaksi, selkeäksi, positiiviseksi ja kannustavaksi. Ohjaavan opettajan opettama ryhmä oli puolestaan iso ja vauhdikas (27 oppilasta), mikä asetti opettajan mukaan omat haasteensa opetukseen. Opettajan opettamalla tunnilla suurin osa oppilaista kuitenkin koki opettajan antaman palautteen auttavan heitä oppimaan uusia taitoja, kun taas minun opetuksessani ja yhteisopettajuustunnilla kukaan oppilaista ei ollut täysin samaa mieltä tämän väitteen kanssa.

Oppilaiden mukaan olin tunnilla kannustava. Oppilaat kokivat saaneensa pitämälläni tunnilla enemmän onnistumisen kokemuksia kuin opettajan opetuksessa tai yhdessä pitämällämme tunnilla. Jokaisen oppilasryhmän enemmistö oppilaista (>3 oppilasta/ryhmä) oli ”jokseenkin samaa mieltä” tai ”täysin samaa mieltä” väittämistä 3–9, jotka liittyivät opettajien opetukseen, tunnin tavoitteisiin ja motivoivaan sekä mielenkiintoiseen tuntiin. Ensimmäinen väittämä kysyi, olivatko oppilaat aiemmin pelanneet tsukupalloa ja toinen väittämä koski opettajalta saadun palautteen auttaneen oppilasta oppimaan uusia taitoja. Oppilaat kokivat, ettei minulta saatu palaute auttanut heitä oppimaan uusia taitoja. Kirjoitin tutkijapäiväkirjaani, että annoin paljon positiivista ja kannustavaa palautetta, mutta en osannut antaa spesifimpää palautetta, mikä tukee oppilaiden kokemuksia. Oppilaiden jakauma kyselyn väittämätalukosta on liitteessä 9.

9.2 Opiskelijan ja opettajan kokemukset LS-opetusmallista

Ennakoajatukseni sovelletun LS-opetusmallin mukaisesta opetuksesta oli pääosin myönteinen, koska olin nähnyt mallin toimivan hyvin Japanissa liikuntatunnilla. Toiveenani oli saada varmuutta omaan opetukseen ja päästä näkemään ohjaavan opettajan opetusta LS-opetusmallin myötä. Oma opetukseni kuitenkin hieman jännitti, koska en halunnut epäonnistua tai saada huonoa palautetta omasta opetuksestani.

Tunnin suunnittelun koin mieluisaksi, koska minulla ja ohjaavalla opettajalla oli selkeä idea tunnin kulusta ja tavoitteista sekä koin opettajan kuuntelevan ajatuksiani ja ideoitani. Suunnitteluvaiheessa tutustuin POPS:n tavoitteisiin sekä pääsin suunnittelemaan liikuntatunnin näiden tavoitteiden pohjalta. Koin ensimmäisen tunnin seuraamisen sivusta hyvänä tapana tutustua oppimisympäristöön ja opettajan opetukseen. Observointilomakkeen valmiit osa-alueet helpottivat sitä, mihin observoinnissa tuli kiinnittää huomiota. En olisi osannut observoida opettajan opetusta niin monipuolisesti, jos näitä osa-alueita ei olisi ollut valmiina. Vaikka tunnin jälkeiset reflektointikeskustelut jäivät ajallisesti melko lyhyiksi, koin silti, että ehdin ohjaavan opettajan kanssa keskustella riittävästi havainnoista sekä muuttaa seuraavien tuntien opetusta.

Kokonaisuutena koin LS-opetusmalliin pohjautuvan opetuksen positiiviseksi, mielekkääksi ja selkeäksi tavaksi kehittää omaa opetusta sekä itseäni opettajana. Koin rohkeuteni ja itsevarmuuteni lisääntyvän sovelletun LS-opetusmalliin pohjautuvan opetuksen aikana, koska vastuuni kasvoi vähitellen. Aluksi pääsin seuraamaan opettajan opetusta, seuraavaksi sain opetusvastuuta opettajan rinnalla ja lopuksi pääsin itse opettamaan koko liikuntatunnin. Tutkijapäiväkirjassani kuvasin LS-opetusmalliin pohjautuvaa opetusta näin:

”Vastuun lisääntyminen vähitellen ei kuormittanut liikaa”

Koin ohjaavalta opettajalta saadun positiivinen palautteen ja onnistuneen opetukseni luovan uskoa omaan pystyvyyteeni opettajana. Tätä pystyvyyden tunnetta lisäsi ohjaavan opettajan kehu reflektointikeskustelun aikana siitä, että minusta tulee hyvä liikunnanopettaja. Onnistuneeseen opetukseeni vaikutti mielestäni erityisesti pieni ryhmäkoko sekä mallin näkeminen edellisistä tunneista. Koin kykyäni observoida ja reflektoida tunteja kehittyneen LS-opetusmallin aikana.

Ohjaava opettaja koki, että sovellettu LS-opetusmalli voi kehittää opiskelijan ammatillista kasvua. Ohjaava opettaja kertoi, että opettajan opetuksen havainnointi, opetuksesta saatu palaute sekä tuntien jälkeiset keskustelut mahdollistivat opiskelijan ammatillisen kasvun. Ammatillinen kasvu oli opettajan mukaan silloin mahdollista, kun ohjaus ei ollut liian voimakasta. Opettaja piti ”kisällioppipoika” -tyyppisen vastuunjaon ja auktoriteetin tukevan opiskelijan ammatillista kasvua.

Ohjaava opettaja korosti, että opiskelijan rooli sekä luottamus omaan tekemiseen ja osaamiseen kasvoi vähitellen, mikä tuki opettajan mielestä paremmin opiskelijan ammatillista kasvua kuin usean vastavalmistuneen opettajan kokema ”syvään päähän heittäminen”. Ohjaava opettaja kuvaili sovellettua LS-opetusmallia hyvänä etenemispolkuna erityisesti niille opiskelijoille, joilla on vasta vähän opettajakokemusta. Opetuskokonaisuus mahdollisti opiskelijalle tietynlaisen mallioppimisen, jota ei kuitenkaan opettajan mielestä tulisi toteuttaa liian vahvasti, jotta kriittisyys vanhoja käytäntöjä kohtaan säilyisi ja keksittäisiin myös uusia ideoita. Loppujen lopuksi opiskelija voi opettajan mukaan saada tällaisesta LS-opetusmallin mukaisesta

opetuksesta paljon enemmän irti verrattuna siihen, että lähtisi kylmiltään opettamaan tuntia. Lisäksi ohjaava opettaja koki itsekin hyötyvänsä kahden opettajan opetuksesta sekä opiskelijan opetuksesta, sillä tällöin opettaja pystyi seuraamaan enemmän oppilaiden työskentelyä, antamaan palautetta sekä arvioimaan oppilaita.

Ohjaava opettaja linjasi LS-opetusmallin sisältävän kaksi erillistä haaraa, jotka kulkevat rinta rinnan: oppituntien kehittämisen sekä opiskelijan vähitellen kasvavan vastuun, josta opiskelija voi saada kallisarvoista käytännönkokemusta opetusryhmän opettamisesta. LS-opetusmalli sisälsi ohjaavan opettajan mielestä selkeät vaiheet sekä toimintaohjeet, mitä tulee tehdä milloinkin. Tuntien suunnittelu sujui opettajan mielestä hyvässä yhteisymmärryksessä ja hän kokee yhdessä työskentelyn edistävän työssä jaksamista.

Valmis observointilomake loi ohjaavan opettajan mukaan struktuuria monipuolisempaan ja laajempaan observointiin. Observointilomakkeen osa-alueet olivat tarkoituksenmukaisia ja niitä oli opettajan mukaan riittävästi. Tämä observointilomake mahdollisti opettajan mukaan myös suhteellisen luotettavan tunnin observoinnin, mutta oppimista on hänen mukaansa aina vaikea arvioida. Tuntien jälkeisen reflektoinnin ohjaava opettaja koki myös hyödylliseksi, koska siinä pääsi sanoittamaan ajatuksia, se mahdollisti uusien asioiden oivaltamisen sekä sen avulla oli mahdollista kehittää opetusta seuraavaa tuntia varten.

9.3 LS-opetusmallin soveltuminen liikunnanopettajankoulutukseen

Ohjaava opettaja koki, että opetusmalli voisi soveltua liikunnanopettajankoulutukseen hyvin. Opettajan mukaan opetusmallia voisi mahdollisesti hyödyntää jo opintojen alkuvaiheilla sekä myös opintojen myöhemmissä vaiheissa. Ohjaava opettaja arvioi, että sovellettu LS-opetusmalli saattaisi viedä hieman enemmän aikaa kuin liikunnanopettajankoulutuksen nykyiset opetusharjoittelut. Ohjaava opettaja kuitenkin koki, että sovellettu LS-opetusmalli lisäsi opiskelijan varmuutta opettaa oikeita oppilasryhmiä, eikä se vienyt liikaa aikaa ohjaavalta opettajaltakaan. Opetusmallia olisi ohjaavan opettajan mukaan mahdollista toteuttaa myös opiskelijaryhmissä. Opiskelijat voisivat suunnitella tunnit yhdessä, yksi opiskelija opettaisi

tunnit ja opiskelijat reflektoisivat tunteja yhdessä. Tällainen malli mahdollistaisi opiskelijoille yhteissuunnittelun ja yhteisopettajuuden harjoittelua.

Ohjaava opettaja piti yliopiston opettajan lisäämistä mukaan opetuksen suunnitteluun, observointiin ja reflektointiin toimivana tapana, sillä yliopiston opettaja voisi tuoda enemmän näkökulmia opetuksen kehittämiseen. Ohjaava opettaja näki myös, että yliopiston opettaja voisi samalla saada arvokasta tietoa muuttuvan koulumaailman tapahtumista ja työn vaatimista taidoista. Ohjaava opettaja mainitsi kuitenkin resurssipulan mahdolliseksi ongelmaksi. Ohjaava opettaja totesi myös, että vaikka yliopiston opettaja ei olisikaan itse mukana opetuskokonaisuudessa, hän voisi saada arvokasta tietoa koulumaailmasta myös opiskelijoiden muistiinpanoista. Kuitenkin ohjaava opettaja koki, ettei sovelletun LS-opetusmallin lisääminen liikunnanopettajankoulutukseen vaatisi liikaa resursseja yliopistolta, eikä se sotkisi liikaa ohjaavan opettajan aikatauluja, vaikka suunnittelu ja reflektointi saattaisikin viedä hieman enemmän aikaa.

Opetusmallin lisäämisessä liikunnanopettajankoulutukseen tulisi ohjaavan opettajan mielestä kiinnittää huomiota selkeisiin ohjeisiin ja opetusmallin vaiheiden ymmärrykseen. Kaikkien osapuolten tulisi tietää mitä tehdään milloinkin ja valmiit lomakkeet, kuten observointilomake, helpottaisivat opetusmallin etenemistä. Ohjaava opettaja piti sovellettua LS-opetusmallia niin toimivana, että hänen mielestään se voisi toimia myös vastavalmistuneiden opettajien uran alussa kokeneemman kollegan ohjauksessa. Lisäksi opettaja nosti esille:

”Tästä kokemuksesta ja ajatustenvaihdosta hyötyisi ihan varmasti myös kokeneempi kollega”

Ohjaava opettaja siis koki, että LS-opetuskokonaisuus voi kehittää ja tarjota arvokasta tietoa sekä opiskelijoille, vastavalmistuneille opettajille, kokeneemmille opettajille että yliopiston opettajille.

10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhteiskunnan muuttuessa myös opettajan työnkuva muuttuu jatkuvasti, mikä vaatii opettajankoulutuksen jatkuvaa kehittämistä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kehittää LS-opetusmallin sovellus liikunnan aineenopettajakoulutukseen ja tutkia opettajaopiskelijan, ohjaavan opettajan ja oppilaiden kokemuksia LS-opetusmallin käytöstä ja oppimisesta. Lisäksi tavoitteena oli arvioida perusopetuksen tavoitteiden pohjalta suunniteltujen LS-opetusmallin mukaisesti toteutettujen liikuntatuntien toteutumista. Toteutin tutkimuksen toimintatutkimuksena jyvaskyläläisessä yläkoulussa kolmella liikuntatunnilla. Aineisto koostui havainnoistani ja tutkijapäiväkirjastani, ohjaavan opettajan havainnoista, tutkijapäiväkirjasta ja haastattelusta sekä oppilaskyselyistä.

10.1 Toimiva, tavoitteita tukeva opetusmalli yläkoulussa

LS-opetusmallin keskeisiä tarkoituksia on oppilaiden oppiminen sekä opettajien ammatillinen kasvu (Dudley 2013). Yläkoulun liikunnanopetuksen tulee puolestaan pohjautua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja noudattaa paikallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Huolellinen jaksosuunnittelu ja jokaisen liikuntatunnin erillinen tuntisuunnitelma mahdollistavat oppilaille laadukkaan opetuksen. Tavoitteenani oli päästä toteuttamaan sovelletun LS-opetusmallin mukainen opetus yläkoulussa, joka tukisi sekä LS-opetusmallin keskeisiä tarkoituksia että olisi POPS:n tavoitteiden ja sisältöjen mukainen.

Tuloksissa ilmeni, että kaikkien oppilaiden tuntemus liikuntatunneista oli hyvä, riippumatta siitä opettiko tunnin ohjaava opettaja, opetinko itse vai opetimmeko tunnin yhdessä ohjaavan opettajan kanssa. Oppilaille ei näyttänyt olevan merkitystä sillä, kuka tuntia opettaa. Tuloksissa nousi myös esiin, että jokaisella tunnilla oppilaat kokivat opettajan antamat toimintaohjeet selkeinä, oppilaat pääsivät työskentelemään yhdessä muiden kanssa sekä tunnit motivoivat oppilaita liikkumaan.

Oppilaat eivät kokeneet opettajan palautteen perusteella oppineensa uusia taitoja yhteisopettajuustunnilla eikä minun opetuksessani. Tämä voi johtua siitä, että antamani palaute ei ollut tarpeeksi spesifiä tai oppilaat olivat jo valmiiksi keskimääräistä ryhmää taitavampia, koska he olivat urheiluluokalla. Yhteisopettajuustunnilla palautteenanto saattoi olla heikompaa siitä syystä, että sekä minä että opettaja ajattelimme toisen antavan enemmän ja spesifimpää palautetta. Lisäksi tunneilla ei harjoiteltu suoranaisesti uusia taitoja, vaan sovellettiin perustaitoja, kuten heittämistä uudessa pelimuodossa, mikä voi vaikuttaa oppilaiden vastauksiin.

Oppilaat kokivat saaneensa minun opetuksessani enemmän onnistumisen kokemuksia kuin opettajan opetuksessa sekä oppilaat kokivat minun olleen tunneilla kannustava. Näihin tuloksiin saattoi vaikuttaa ryhmäkoko ja oppilaiden taustat. Opetuksessani oli pieni ryhmä, mikä helpotti organisointia, ryhmänhallintaa ja antoi enemmän aikaa kannustamiselle ja palautteenannolle. Lisäksi oppilaat olivat urheiluluokan poikia, jotka nauttivat jo valmiiksi liikunnasta ja ovat motivoituneita tunnilla.

Valitsin ohjaavan opettajan kanssa liikuntatunnin aiheeksi tsukupallon, vaikka sovellettu LS-opetusmalli olisi varmasti toiminut muillakin sisällöillä. Tsukupallo soveltui mielestämme hyvin yläkoulun liikuntatunnille, koska oppilaat pääsivät siinä harjoittelemaan POPS:n mukaisia työskentely- ja taitotavoitteita, kuten ryhmätyöskentelyn (T8) ja reilun pelin (T9) kehittämistä sekä välineenkäsittelytaitojen kehittämistä (T4). Tulosten mukaan ohjaava opettaja koki tuntien tavoitteiden toteutuvan muuten hyvin, mutta reilun pelin noudattamisessa oli kahdella ensimmäisellä tunnilla hieman haasteita. Haasteet reilun pelin noudattamisessa saattoivat johtua isosta ryhmäkoosta, jolloin oppilaat ajattelivat, ettei opettaja ehdi nähdä, jos he hieman huijaisivat sääntöjen noudattamisessa. Viimeisellä tunnilla pyrinkin kannustamaan oppilaita noudattamaan reilun pelin periaatteita, mikä varmasti auttoi tämän tavoitteen toteutumista viimeisellä tunnilla.

10.2 Mielekäs sovellus LS-opetusmallista opiskelijalle ja ohjaavalle opettajalle

Pidimme ohjaavan opettaja kanssa molemmat tällaista sovellettua LS-opetusmallia, jossa opiskelijan vastuu kasvaa vähitellen ja yhdessä työskentelyä on paljon, toimivana ja mielekkäänä tapana kehittää opiskelijan ja opettajan ammatillista kasvua. Tutkimuksen tuloksissa pidin yhteissuunnittelua arvokkaana ja mielekkäänä tapana kehittää itseäni opettajana. Erityisesti oman ääneni kuuluviin saaminen tuntui itselleni tärkeältä. Yhtä lailla ohjaava opettaja koki yhteissuunnittelun ja tuntien jälkeisen keskustelun mielekkäänä tapoina tukea sekä opiskelijan että opettajan ammatillista kehitystä sekä työssä jaksamista. Tämä tulos yhdessä työskentelyn tärkeydestä on yhdensuuntainen Cajkerin ja Woodin (2019) sekä Gurlin (2011) tutkimusten kanssa, joissa opettajaopiskelijoiden arvostus yhteistyötä ja yhteissuunnittelua kohtaan nousivat LS-opetusmallin ansiosta. Yhdessä työskentelyä arvostetaan ja pidetään tärkeänä asiana ammatillisen kasvun kehittämässä, mutta opettajat joutuvat silti usein työskentelemään yksin. Liikunnan aineenopettajakoulutuksen aikana opiskelijat pääsevät kuitenkin harjoittelemaan yhteissuunnittelua ja yhteisopetusta muiden opiskelijoiden kanssa. Vaikka yhdessä työskentelyä on opintojen aikana paljon opiskelijoiden kesken, niin yhteissuunnittelu ja yhdessä työskenteleminen valmistuneiden opettajien kanssa on melko vähäistä.

Tulosten mukaan ohjaava opettaja koki, että sovellettu LS-opetusmalli tuki minun luottamustani omaan tekemiseeni ja osaamiseeni, koska vastuuni kasvoi vähitellen opetusmallin aikana. Kerroin itsekin rohkeuden ja itsevarmuuden lisääntyvän vähitellen juuri siitä syystä, että pääsin ensin vain seuraamaan opettajan opetusta ja ottamaan vähitellen vastuuta opetuksesta. Lisäksi positiivinen ja kannustava palaute ohjaavalta opettajalta tunnin jälkeisissä keskusteluissa sekä oman opetukseni onnistuminen lisäsivät pystyvyyden tunnettani toimia opettajana. Palomäen (2009) tutkimuksesta löytyi samanlaisia tuloksia, sillä ne opiskelijat, jotka olivat saaneet onnistumisen kokemuksia opetuksessa ja saaneet sopivasti vastuuta, kokivat olevansa tyytyväisimpiä opetusharjoitteluun. Onnistumisen kokemukset, positiivinen palaute ja vastuun lisääntymistä vähitellen voidaankin pitää mielekkäänä tapoina kehittää omaa ammatillista kasvua opettajaksi.

Tulosten mukaan ohjaava opettaja piti sovelletun LS-opetusmallin vaiheita ja toimintaohjeita, valmista observointilomaketta sekä reflektointikeskusteluja toimivina, selkeinä ja hyödyllisinä. Observoinnista tuli observointilomakkeen ansiosta monipuolisempaa ja luotettavampaa sekä tunnin reflektointi mahdollisti ajatusten sanoittamisen ja uusien asioiden oivaltamisen. Erityisesti ohjaava opettaja ajatteli, että opetuksesta saatu palaute sekä tunnin jälkeinen keskustelu lisäsivät ammatillista kasvuani. Samanlaisiin tuloksiin päätyi Gurl (2011) tutkimuksessaan, jossa opiskelijat kokivat keskustelun ja observoinnin opettavaisina kokemuksina. Koin itsekin observointi- ja reflektointitaitojeni kasvaneen observointilomakkeen ja keskustelujen ansiosta. Aiemmissä tutkimuksissa on löydetty samansuuntaisia tuloksia, joissa opiskelijat ovat ymmärtäneet reflektion merkityksen ja heidän observointi- ja reflektiotaitonsa ovat kehittyneet LS-opetusmallin ansiosta (Hourigan & Leavy 2019). Observointi ja reflektointikeskustelut voivat olla jopa tärkeimpiä asioita ammatillisen kasvun kannalta, sillä silloin pääsee tarkastelemaan ja sanoittamaan sekä omaa että muiden toimintaa. Uudet oivallukset puolestaan mahdollistavat kehittymisen opettajana.

Tuloksissa ohjaava opettaja koki, ettei opettajuuden kehittäminen ole mahdollista, jos ohjaus on liian voimakasta. Tätä väitettä tukee myös aiemmat tutkimukset, joissa opiskelijat kokivat ohjaavien opettajien ja yliopiston opettajien liiallisen mentoroinnin stressaavana ja ei-palkitsevana (Tsui & Law 2007, Cajkler & Wood 2016 mukaan). Kiviniemi (1997) korostaa väitöskirjassaan myös, että opetusharjoittelussa ohjaajan ja harjoittelijan suhde on tärkeä olla tasavertainen, jotta opiskelijan ammatillinen itsenäistyminen ohjaajan tuella on mahdollista. Yliopiston opettajan puuttuminen sovelletusta LS-opetusmallista vähensi itseltäni paineita havainnoida ja opettaa tunteja. Lisäksi yliopiston opettajan puuttuminen varmasti helpotti itselläni tunnetta siitä, ettei ohjaus ollut liian voimakasta. Kuitenkin yliopiston opettaja olisi voinut tuoda esiin uusia ja erilaisia näkökulmia observointiin ja reflektointikeskusteluihin, mutta aikataulutuksesta olisi voinut tulla haastavampaa.

Tuloksissa ilmeni, että sovellettu LS-opetusmalli mahdollisti ohjaavalle opettajalle oppilaiden työskentelyn ja arvioinnin tarkkailun yhteisopettajuuden ja opiskelijan opetuksen aikana. Oppilaiden työskentelyn seuraaminen sivusta on opettajalle hieno mahdollisuus nähdä oppilaiden työskentelyä, jota ei välttämättä ehdi niin paljoa havainnoimaan oman opetuksen aikana. Sivusta seuraaminen voi vähentää myös opettajan kokonaiskuormitusta, kun ei tarvitse

itse opettaa jokaista tuntia. Lisäksi ohjaava opettaja nosti esiin, että vaikka sovellettu LS-opetusmalli mahdollisti opiskelijalle tietynlaisen mallioppimisen, kun opiskelija seuraa tuntia, niin sitä ei tulisi silti toteuttaa liian vahvasti. Koin itse, että tällainen mallin näkeminen pikemminkin edisti omaa ammatillista kasvua kuin esti sitä. Mallin ansiosta pystyin näkemään, mikä opetuksessa toimi sekä mitä asioita voisi tehdä toisin.

10.3 Sovellettu LS-opetusmalli liikunnanopettajankoulutuksessa

Tulosten mukaan ohjaava opettaja koki sovelletun opetusmallin lisäävän varmuuttani opettaa oikeita oppilasryhmiä ilman, että se veisi liikaa ohjaavan opettajan aikaa. Vaikka aiemmissa tutkimuksissa (Cajkler & Wood 2016; Lee 2019) on noussut esille, että opettajaopiskelijat, joilla oli vain vähän opetuskokemusta, ovat kokeneet LS-opetusmallin haasteelliseksi, tässä tutkimuksessa ohjaava opettaja puolestaan nosti esille, että tällainen sovellettu malli voisikin olla hyvä etenemispolku erityisesti sellaisilla opiskelijoille, joilla opetuskokemusta ei vielä ole kovinkaan paljoa. Opetusmalli voisi tarjota erilaisia tietoja ja taitoja, riippuen opintojen vaiheesta sekä opetuskokemuksesta, mutta uskon, että siitä voisi olla hyötyä niin liikunnan aineenopettajakoulutuksen alkutaipaleella kuin myös koulutuksen loppuvaiheilla.

LS-opetusmallia on myös mahdollista soveltaa tilanteen mukaan. Tuloksissa ohjaava opettaja nosti esille, että opetusmallia voisi hyödyntää vain ohjaavan opettajan ja opiskelijan kesken sekä myös mahdollisesti opiskelijaryhmissä. Opiskelijaryhmissä suunnittelu ja reflektointi tehtäisiin yhdessä, jopa ohjaavan opettajan kanssa, mutta tunnin opettaisi vain yksi opiskelija. Tärkeää olisi myös säilyttää jatkuvuus ja syklistyys, ettei opetus jäisi vain yhteen kertaan. Säilyttämällä opetusmallin idean, mutta soveltamalla mallia käyttötarkoituksen mukaan opetusmallia olisi mahdollista hyödyntää monipuolisesti.

Ohjaava opettaja nosti tuloksissa esiin, että yliopiston opettaja voisi saada arvokasta tietoa muuttuvasta koulumaailmasta ja työn vaatimista taidoista sovelletun LS-opetusmallin avulla joko itse osallistumalla tunnin suunnitteluun, observointiin ja reflektointiin tai lukemalla opiskelijoiden muistiinpanoja. Vaikka ohjaava opettaja näki, että yliopiston opettaja voisi tuoda lisää näkökulmia opetuksen kehittämiseen, niin resurssipula saattaisi olla mahdollinen este

saada yliopiston opettaja mukaan sovellettuun LS-opetusmalliin. Dudleyn (2013) mukaan riittämättömät resurssit ovat tuottaneet haasteita opetusmallin käyttöönotossa opettajien täydennyskoulutuksissa jo aiemminkin, mutta riittämättömät resurssit eivät ole nousseet esiin opetusmallin käytössä opettajankoulutuksissa.

Ohjaava opettaja piti opetuskokonaisuutta toimivana välineenä myös vastavalmistuneiden ja kokeneempien opettajien ammatillisessa kehittämisessä ja työssä jaksamisessa. Ohjaava opettaja koki yhdessä työskentelyn mielekkäänä ja vähemmän kuormittavalta. Lisäksi toisen opettajan opetuksen näkeminen sekä oman opetuksen reflektointi kehittivät opettajan mukaan ammatillista kasvua myös opettajilla. Hyvän opettamisen piirteiden tunnistaminen ja analysointi sekä omien opetuskäytäntöjen pohtiminen onkin tärkeää opettajuuden kehittämisessä (Heikinaro-Johansson & Lyyra 2018, 4). Sovellettu LS-opetusmalli voi näin ollen kehittää ammatillista kasvua ja tarjota arvokasta tietoa niin opiskelijoille, ohjaaville opettajille, yliopiston opettajille sekä vastavalmistuneille että kokeneille opettajille.

10.4 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Olen toiminut tässä tutkimuksessa kaksoisroolissa tutkijana ja opettajaopiskelijana. Itsereflektointitaitoni sekä tutkimuksen tekemisen perusteet ovat kehittyneet tutkimusta tehdessä Kuulan (1999, 150) toteamuksen mukaisesti, mikä on voinut vaikuttaa tulkintoihini. Lisäksi tämä tutkimus on ensimmäinen tutkimukseni, minkä vuoksi en ole välttämättä osannut ottaa kaikkia asioita huomioon, vaikka olen pyrkinyt tekemään kaiken mahdollisimman hyvin ja oikein. Vaikka Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 161) mukaan kvalitatiivisella tutkimuksella ei voida saavuttaa täydellistä objektiivisuutta, niin olen noudattanut eettisiä periaatteita läpi tutkimuksen ja esittänyt tulokset niin kuin ne ovat aineistossa esiintyneet ja pyrkinyt objektiivisuuteen. Ihmiset havaitsevat ja tulkitsevat asioita kuitenkin eri tavoin (Puusa 2020), minkä vuoksi tämän tutkimuksen tekeminen toisen henkilön kanssa olisi voinut tuoda esiin erilaisia tuloksia. Itselleni tärkeimpänä motiivina oli itseni kehittäminen tutkijana sekä tietoisuuden lisääminen sovelletun LS-opetusmallin käyttökokemuksista ja mahdollisuuksista.

Menetelmätriangulaatio ja tutkimusaineistoon liittyvä triangulaatio lisäsivät tutkimuksen luotettavuutta, sillä tutkimuksen tulokset eivät perustuneet vain yhteen tutkimusmenetelmään tai yhteen tiedonantajaryhmään. Koimme ohjaavan opettajan kanssa observointilomakkeen toimivana ja tarpeeksi luotettavana menetelmänä havainnoida tuntia. Observointilomake toimi myös hyvänä reflektointikeskustelujen pohjana. Lisäksi ohjaavan opettajan teemahaastattelussa nousi esiin tutkimuksen tarkoituksenmukaisia tärkeitä asioita. Ohjaava opettaja osasi myös täsmällisesti ilmaista itseään sanallisesti tutkijapäiväkirjassaan, mikä monipuolisti tutkimuksen aineistoa. Oma tutkijapäiväkirjani puolestaan nosti esiin opettajaopiskelijan kokemuksia sovelletusta LS-opetusmallista. Oppilaskyselyt mahdollistivat oppilaiden liikuntatunnin kokemusten tarkastelun.

Toimintatutkimukset ovat saaneet myös kritiikkiä siitä, että tuloksia on vaikea soveltaa ja ne eivät ole kovin edustavia, metodit ja tavoitteet ovat epämääräiset ja tutkimus on riippuvainen tutkijoista (Metsämuuronen 2011, 237–238). Pyrin kuitenkin avaamaan tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuksessa käytetyt menetelmät mahdollisimman selkeästi sekä analysoimaan aineistoa tutkimuksen tarkoituksenmukaisesti. Tutkimus toimi pilottina LS-opetusmallin soveltamisesta yläkoulussa. Opetusmallia ei ole aiemmin hyödynnetty suomalaisessa liikunnan aineenopettajakoulutuksessa. Laadullinen toimintatutkimus sopi tähän tutkimukseen hyvin, sillä se mahdollisti oppilaiden, opiskelijan ja ohjaavan opettajan syvällisempien kokemusten tarkastelun.

10.5 Johtopäätökset

Ohjaava opettaja koki sovelletun LS-opetusmallin soveltuvan hyvin yläkoulun liikuntatunnille, sillä opetus oli suunniteltu POPS:n tavoitteiden pohjalta. Oppilaiden mielestä liikuntatunnit olivat toimivia. Sovelletun LS-opetusmallin hyödyntämisessä tulisi kuitenkin huomioida, että ennekuin LS opetusmallia toteutetaan opetusmallin käyttäjät ovat perehtyneet huolellisesti opetusmallin vaiheisiin ja periaatteisiin. Systemaattinen observointi oli tärkeässä roolissa selkeyttämässä ja helpottamassa tunnin havainnointia sekä viemässä keskustelua eteenpäin reflektoinnissa.

Minä ja ohjaava opettaja koimme sovelletun LS-opetusmallin mielekkäänä ja toimivana tapana kehittää opiskelijan ammatillista kasvua. Vastuun lisääntyminen vähitellen, yhdessä työskentely, positiivinen palaute ja onnistumisen kokemukset nousivat erityisesti esille ammatillista kasvua tukevin asioina. Koin LS-opetusmallin lisäävän itsevarmuuttani opettaa sekä koin observointi- ja reflektointitaitojeni kehittyneen opetusmallin ansiosta. Lisäksi sovellettu LS-opetusmalli voi tarjota ohjaaville opettajille ja yliopiston opettajille jatkuvaa ammatillista kehittymistä, arvokasta tietoa koulumaailman tarpeista sekä edistää työssä jaksamista.

Opettaminen on taito, jota on mahdollista oppia monin eri tavoin, kuten lukemalla kirjallisuutta, opettamalla itse, tarkkailemalla toisen opetusta sekä refleктоimalla joko omaa tai toisen ihmisen opetusta (Lyyra & Heikinaro-Johansson 2019). Sovelletussa LS-opetusmallissa yhdistyy sekä opetuksen tarkkailu, opiskelijan opettaminen sekä yhteissuunnittelu ja tuntien jälkeinen reflektointi. Opiskelija pääsee harjoittelemaan monipuolisesti opettamista ja mahdolliset aiemmat opinnot opettamisen kirjallisuudesta tukevat käytännön opetuskokemusta. LS-opetusmalli on Cluphfin ym. (2012) mukaan mahdollistanut liikunnanopettajaopiskelijoiden ammatillisen kasvun yhdessä työskentelyn avulla sekä oppilaiden oppimalla yhdistämään aiemmin opittua teoretietoa käytäntöön. Vaikka ohjaava opettaja koki, että LS-opetusmalli voisi soveltua mihin opintojen vaiheeseen tahansa, niin Palomäen (2009) mukaan opiskelijat ovat kokeneet harjoittelun ajoittamisen toiseen opintovuoteen toimivana ratkaisuna. Sovellettu LS-opetusmalli voisi soveltua liikunnanopettajankoulutukseen toiselle opintovuodelle, koska siihen mennessä opiskelijat ovat jo päässeet tutustumaan opetuksen kirjallisuuteen sekä osaavat mahdollisesti havainnoida toisen opettajan opetusta sekä reflektoida omaa opetusta hieman monipuolisemmin ja laajemmin.

LS-opetusmallia on mahdollista soveltaa niin opiskelijaryhmissä kuin vain ohjaavan opettajan ja opiskelijan välillä. Yliopiston opettaja voi tuoda lisää näkökulmia observointiin ja reflektointiin, ja opetusmallin käyttäminen voi tarjota myös yliopiston opettajalle arvokasta tietoa koulumaailmasta. Sovelletun LS-opetusmallin on mahdollisuus kehittää ammatillista kasvua ja tarjota arvokasta tietoa niin opiskelijoille, vastavalmistuneille opettajille, kokeneille opettajille sekä yliopiston opettajille. Vaikka vakiintuneessa toimintakulttuurissa on usein haastava nähdä mahdollisuuksia ja tehdä uudistuksia (Pesonen 2011), niin LS-opetusmallin

mahdollisuudet kehittää liikunnanopettajakoulutusta opiskelijoiden ammatillisen kehittymisen kautta tulee nähdä ennemmin mahdollisuutena kuin uhkana.

10.6 Jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimuksessa sovellettu LS-opetusmalli toimi hyvin ohjaavan opettajan ja opettajaopiskelijan välillä. Jatkotutkimuksissa voisi tutkia opetusmallin soveltumista opiskelijaryhmän kanssa, opetusmallin ajoittamista opintojen eri vaiheisiin, vaihtamalla liikuntatunnin sisältöä sekä muiden observointimenetelmien tai ammatillisen kasvun kehittämisen mittarien testaamista. Mahdollisuus toteuttaa LS-opetusmalli opiskelijaryhmän kanssa olisi helpompaa suunniteltaessa liikunnan aineenopettajakoulutuksen sisältöjä. Lisäksi yliopiston opettaja voisi tuoda arvokkaita ajatuksia opetuksen kehittämiseen, sekä saada samalla itse arvokasta tietoa muuttuvasta koulusta toimintaympäristönä ja opettajan työssä vaadittavilta taidoilta.

LS-opetusmallia on tutkittu aiemmin erityisesti matematiikan opettajakoulutuksessa (Gurl 2011; Hourigan & Leavy 2019). Tutkimuksia opetusmallin soveltumisesta liikunnan aineenopettajakoulutukseen tarvittaisiin enemmän. Erityisesti olisi hyvä tutkia, onko eri liikuntatuntien sisällöillä vaikutusta opetusmallin käytössä sekä mitä asioita olisi tärkeä huomioida tuntien suunnittelussa, observoinnissa sekä reflektoinneissa. Teoriassa opetusmallia voi hyödyntää millä tahansa liikuntatunnilla sisällöstä riippumatta, mutta käytännön kokemuksia tarvittaisiin lisää. Matematiikan opetus eroaa myös toimintaympäristönä liikunnan opetuksesta, minkä vuoksi tulokset opetusmallin hyödyntämisestä matematiikan tunneilla eivät välttämättä ole suoraan verrannollisia opetusmallin hyödyntämisestä liikuntatunneilla.

Tutkimuksessa käytetty observointilomake koettiin suhteellisen luotettavaksi ja hyödylliseksi tavaksi havainnoida tuntia. Kuitenkin jotain voi jäädä tunnilla huomaamatta, minkä vuoksi videointia on mahdollista käyttää apuvälineenä observoinnissa luotettavuuden varmistamiseksi (Palomäki 2009). Liikunnanopettajakoulutuksessa käytetään videokuvausta ainakin Tutkiva opettaja -kurssilla, minkä avulla observoinnista voitaisiin tehdä vieläkin tarkempaa. LS-opetusmallin hyödyntäminen erityisesti tuolla kurssilla voisi tuoda esiin mielenkiintoista uutta tietoa. Opiskelijan ammatillisen kasvun kehittämistä sovelletun LS-opetusmallin aikana

voitaisiin tutkia tarkemmin, esimerkiksi str-menetelmällä, jossa opetus videoidaan ja opettajaa haastatellaan oppitunnin jälkeen (Palomäki 2009).

LS-opetusmalli on sekä tässä että aiemmissa tutkimuksissa tarjonnut monia hyötyjä niin oppilaille, opiskelijoille kuin myös opettajille. Opetusmallin mahdollisuudet ovat laajat ja opetusmallia on mahdollista soveltaa tarpeen mukaan. Tulevaisuudessa opetusmalli olisi aluksi hyvä liittää osaksi jo jotain olemassa olevaa liikunnan aineenopettajakoulutuksen kurssia, kuten Tutkiva opettaja -kurssia ja tutkia sen toimivuutta siinä. Opetusmallin mahdollisuudet ovat lähes rajattomat ja tulevaisuudessa on mahdollista, että kokonainen kurssi tai kaikki opetusharjoittelut liikunnanopettajakoulutuksessa voivatkin perustua LS-opetusmalliin.

LÄHTEET

- Baba, T. 2007. Japanese education and Lesson Study: An overview. Section 1.1. "How is Lesson Study implemented?". Teoksessa M. Isoda, M. Stephens, Y. Ohara & T. Miyakawa (toim.) Japanese Lesson Study in mathematics. Its impact, diversity and potential for educational improvement. New Jersey: World Scientific, 2–7.
- Cajkler, W. & Wood, P. 2016. Adapting 'lesson study' to investigate classroom pedagogy in initial teacher education: what student-teachers think. *Cambridge Journal of Education* 46 (1), 1–18.
- Cluphf, D & Vogler, E. W. 2008. Collaborative lesson planning in physical education: A case study. *The ICHHPER-SD Journal of Research in Health, Physical Education, Recreation, Sport & Dance* 3 (2), 86–94.
- Cluphf, D., Lux, K. & Scott, V. 2012. Investigating PETE majors' perceptions of Lesson Study as a capstone experience. *Physical Educator* 69 (3), 228–247.
- Coenders, F. & Verhoef, N. 2019. Lesson Study: professional development (PD) for beginning and experienced teachers. *Professional Development in Education* 45 (2), 217–230.
- Doig, B. & Groves, S. 2011. Japanese Lesson Study: Teacher professional development through communities of inquiry. *Mathematics Teacher Education and Development* 13 (1), 77–93.
- Dudley, P. 2013. Teacher learning in Lesson Study: What interaction-level discourse analysis revealed about how teachers utilized imagination, tacit knowledge of teaching and fresh evidence of pupils learning, to develop practice knowledge and so enhance their pupils' learning. *Teaching and Teacher Education* 34, 107–121.
- Dowling, F. 2011. Are PE teacher identities fit for postmodern schools or are they clinging to modernist notions of professionalism? A case study of Norwegian PE teacher students' emerging professional identities. *Sport, Education and Society* 16 (2), 201–222.
- Fernandez, C & Chokshi. 2002. A practical guide to translating lesson study for a U.S. setting. *Phi Delta Kappan* 84 (2), 128–134.
- Godfey, D., Seleznyov, S., Anders, J., Wollaston, N. & Barrera-Pedemonte, F. 2019. A developmental evaluation approach to lesson study: exploring the impact of lesson study in London schools. *Professional Development in Education* 45 (2), 325–340.

- Gómez, E., Núñez, M., Trapero, N. & Gómez, Á. 2019. Action research through lesson study for the reconstruction of teachers' practical knowledge. A review of research at Málaga University (Spain). *Educational Action Research* 27 (4), 527–542.
- Gurl, T. 2011. A model for incorporating lesson study into the student teaching placement: what worked and what did not? *Educational Studies* 37 (5), 523–528.
- Heikinaro-Johansson, P. 2001. Liikuntakasvatus 2000-luvun koulussa: Enemmän vapautta, vastuuta ja haasteita. *Liikunta & Tiede* 38 (1), 4–9.
- Heikinaro-Johansson, P. & Hirvensalo, M. 2007. Liikunnanopetuksen suunnittelu. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOY, 94–133.
- Heikinaro-Johansson, P. & Lyyra, N. 2018. *Liikunnanopetus ja opetuksen analysointi*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Heikkinen, H. 2018. Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus, 215–230.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hourigan, M. & Leavy, A. M. 2019. Learning from teaching: pre-service primary teachers' perceived learning from engaging in formal Lesson Study. *Irish Educational Studies* 38 (3), 283–308.
- Jaakkola, T., Liukkonen, J. & Sääkslahti, A. 2017. Johdatus liikuntapedagogiikkaan. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 12–21.
- Jaakkola, T. & Sääkslahti, A. 2017. Liikunnanopetuksen opetustyyli. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 304–319.
- Jordan, G. 2014. Teachers' Lesson Study practice in primary schools. Teoksessa B. Norwich & J. Jones (toim.) *Lesson Study: Making a difference to teaching pupils with learning difficulties*. London: Bloomsbury Academic, 59–85.
- Juuti & Puusa. 2020a. Toimintatutkimus. Sekä toimintaa että tutkimusta. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus, 256–270.

- Juuti & Puusa 2020b. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, 138–140.
- Juuti & Puusa. 2020c. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, 166–168.
- Jyväskylän yliopisto. 2019. Liikuntapedagogiikan opiskelu ja tutkimus. Liikunnan- ja terveystiedon opettajakoulutus. Liikuntapedagogiikka. Viitattu 13.3.2021. <https://www.jyu.fi/sport/fi/liikuntapedagogiikka>
- Kalaja, S. & Koponen, J. 2017. Opetussuunnitelmat käytännön opetustyön näkökulmasta. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus, 552–563.
- Kari, J. 2011. Urheilu-uralta opettajaksi opiskelemaan – neljä kilpaurheilumiestä liikuntakokemustensa tulkitsijoina luokanopettajaopintojensa alussa. Liikunta & Tiede 48 (6), 46–54.
- Kiviniemi, K. 1997. Opettajuuden oppimisesta harjoittelun harhautuksiin: aikuisopiskelijoiden kokemuksia opetusharjoittelusta ja sen ohjauksesta luokanopettajakoulutuksessa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 132.
- Kiviniemi, K. 2000. Opettajan työtodellisuus haasteena opettajankoulutukselle. Opettajan ja opettajankouluttajien käsityksiä opettajan työstä, opettajuuden muuttumisesta sekä opettajankoulutuksen kehittämishaasteita. Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen ennakointihankkeen (Opepro) selvitys 14. Helsinki: Opetushallitus.
- Kiviniemi, K. 2018. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus, 73–87.
- Kuula, A. 1999. Toimintatutkimus. Kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.
- Laakso, L. 2007. Johdatus liikuntapedagogiikkaan ja liikuntakasvatukseen. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen (toim.) Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOY, 16–24.
- Laaksonen, J. & O’Leary, S. 2018. Liikunnan- ja terveystiedonopettajat 2010-luvulla. Työkykyyn vaikuttavat tekijät opettajien kokemina sekä vuosina 2012–2017 valmistuneiden opettajien kokemuksia työelämään siirtymisestä ja koulutuksesta saaduista valmiuksista. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Pro gradu –

tutkielma.

Viitattu

1.4.2021.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57228/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201803011639.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lee, M. Y. 2019. The development of elementary pre-service teachers' professional noticing of students' thinking through adapted Lesson Study. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education* 47 (4), 383–398.

Liikuntatieteellisen tiedekunnan opinto-opas 2020–23. Liikuntapedagogiikan kandidaatti- ja maisterikoulutus. Viitattu 14.3.2021. <https://opinto-opas.jyu.fi/2020/fi/koulutus/lpekandimaisterikou/>

Lyyra, N. & Heikinaro-Johansson, P. 2019. Liikunnan opettaminen on taitolaji -opettamisen taitoja voi oppia analysoimalla opetustilanteita. *Liikunta & tiede* 56, 15–19.

Lyyra, N, Heikinaro-Johansson, P., Veistola, V., Sneek, L., Laaksonen, J., Miettinen, J., Kottinen, I. & Rintakoski, P. 2020. Uusia ajatuksia liikunnanopettajuuteen nousevan auringon maasta. *Liito: Liikunnan ja terveystiedon opettaja* 2020 (1), 31–33.

Metsämuuronen, J. 2006a. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. 1. painos. Helsinki: International methelp, 16–77.

Metsämuuronen, J. 2006b. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. 1. painos. Helsinki: International methelp, 79–148.

Metsämuuronen, J. 2011. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä 2: e-kirja opiskelijalaitos. Helsinki: International Methelp.

Opetushallitus. 2021. Perusopetus. Koulutus ja tutkinnot. Viitattu 13.1.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetus>

Opetusministeriö. 2007. Opettajankoulutus 2020. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007 (44).

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:34.

Palomäki, S. 2009. Opettajaksi opiskelevien pedagoginen ajattelu ja ammatillinen kehittyminen liikunnanopettajakoulutuksessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. *Studies in Sport, Physical Education and Health* 142.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.

- Pesonen, J. 2011. Opettajat oppijoina. Toimintatutkimus liikunnanopettajien pätevoittämiskoulutuksen käynnistämisestä ja kehittämisestä. Jyväskylän yliopisto. *Studies in Sport, Physical Education and Health* 165.
- Puchner, L. D. & Taylor, A. R. 2006. Lesson study, collaboration and teacher efficacy: Stories from two school-based math lesson groups. *Teaching and Teacher Education* 22 (7), 922–934.
- Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus, 141–152.
- Saito, E. 2012. Key issues of lesson study in Japan and the United States: a literature review. *Professional Development in Education* 38 (5), 777–789.
- Salin, K., Huhtiniemi, M. & Hirvensalo, M. 2017. Liikunnanopettajan työ ja työtyytyväisyys. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 564–581.
- Schipper, T. M., van der Lans, R. M., de Vries, S., Goei, S. L. & van Veen, K. 2020. Becoming a more adaptive teacher through collaborating in Lesson Study? Examining the influence of Lesson Study on teachers' adaptive teaching practices in mainstream secondary education. *Teaching and Teacher Education* 88.
- Simón, C, Gerardo, E & Sandoval, M. 2018. Incorporating students' voices in the 'Lesson Study' as a teacher-training and improvement strategy for inclusion. *Culture and Education* 30 (1), 205–225.
- Stephens, M. & Isoda, M. 2007. Introduction: to the English translation. Teoksessa M. Isoda, M. Stephens, Y. Ohara & T. Miyakawa (toim.) *Japanese Lesson Study in mathematics. Its impact, diversity and potential for educational improvement*. New Jersey: World Scientific, xv–xxiv.
- Takahashi, T., Hasegawa, E., Hino, K. & Urai, T. 1996. Development of observation checklist to physical education class. *Japan Journal of Physical Education, Health and Sport Sciences* 41 (3), 181–191.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje.

- Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 92–116.
- Virta, J. & Lounassalo, I. 2017. Liikuntapedagogiikka yläkoulussa. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) Liikuntapedagogiikka. Jyväskylä: PS-Kustannus, 518–536.

LIITTEET

LIITE 1. Liikuntapedagogiikan kandidaatti- ja maisterinkoulutuksen rakenteet (Liikuntatieteellisen tiedekunnan opinto-opas 2020–23)

Liikuntapedagogiikan kandidaattiohjelma 180 op:

Liikuntapedagogiikan perusopinnot	25–26 op
Liikuntapedagogiikan aineopinnot	37–42 op
Kasvatustieteen perusopinnot	25 op
Viestintä- ja kieliopinnot	11+ op
Muut opinnot	0+ op
Vapaasti valittavat opintokokonaisuudet	0+ op

Liikuntapedagogiikan maisteriohjelma 120 op:

Liikuntapedagogiikan syventävät opinnot	63–64 op
Opettajan pedagogiset aineopinnot	37–42 op
Muut opinnot	0+ op
Vapaasti valittavat opintokokonaisuudet	0+ op

LIITE 2. Opetusharjoittelut liikuntapedagogiikan kandidaatti- ja maisterikoulutuksessa

1. vuosi	2. vuosi	3. vuosi	4. – 5. vuosi
Liikuntadidaktiikan peruskurssi 1	Liikuntadidaktiikan peruskurssi 2	Liikuntadidaktiikan jatkokurssi 2	Liikuntadidaktiikan syventävät kurssit
Oppilaasta opettajaksi	Liikuntadidaktiikan jatkokurssi 1	Opetussuunnittelu ja arviointi	Ohjattu perusharjoittelu
Liikuntataitojen oppimisen ja ohjaamisen kurssi	Orientoiva ohjattu harjoittelu	(Terveystiedon opettajaharjoittelu)	Syventävä ohjattu harjoittelu
Liikkumisen havainnoinnin kurssi	Tutkiva opettaja		Soveltava ohjattu harjoittelu
	Kummikoulu		

LIITE 3. Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9 (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Opetuksen tavoitteet
Fyysinen toimintakyky
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen
T2 ohjata oppilasta harjaanuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja
T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan
Sosiaalinen toimintakyky
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista
Psyykinen toimintakyky
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Oppilaskysely

Tämän kyselyn tarkoituksena on kerätä **nimettömästi** tietoa oppilaiden kokemuksista juuri äsken pidetystä liikuntatunnista. On siis tärkeää, että vastaat kysymyksiin mahdollisimman **rehellisesti, laajasti ja monipuolisesti**. Kysely on osa Jasmin Miettisen pro gradu - tutkielmaa ja kerätty aineisto on ainoastaan hänen käytössään.

1. Sukupuoli:

Poika   Tyttö   Muu

2. Ikä:

_____

3. Onko sinulla liikuntaharrastusta? Jos on niin, mikä/ mitkä?

_____

4. Mikä oli tunnin aihe ja tavoite?

_____

5. Merkitse rasti (x) jokaisen väittämän siihen kohtaan, mikä kuvaa parhaiten omaa kokemustasi liikuntatunnista.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olen pelannut aiemmin Tsukupalloa					
Opettajalta saamani palaute auttoi minua oppimaan uusia taitoja					
Opettaja antoi selvät toimintaohjeet tunnilla käyttäytymiselle					
Opettaja oli kannustava					
Tunti motivoi minua liikkumaan					
Tunnin aikana pääsin harjoittelemaan tehtäviä tarpeeksi					
Tunnilla tehtiin mielenkiintoisia ja mukavia tehtäviä					

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Sain vaikuttaa omaan toimintaani tunnin aikana					
Pääsin työskentelemään yhdessä muiden oppilaiden kanssa					
Sain tunnilla onnistumisen kokemuksia					
Tunnilla oli hauskaa					

6. Millaiseksi koit Tsukupallo -pelin?

---

7. Millaiseksi koit opettajan opetuksen?

---

8. Mikä fiilis sinulle jäi liikuntatunnista?

---

9. Muu palaute tunnista

KIITOS KYSELYYN VASTAAMISESTA!

Tutkijapäiväkirja

Ohjaava opettaja/ opettajaopiskelija

Ajatuksia ennen interventiota (vapaa sana)

Oppitunnin suunnittelu

Observointi & reflektointi

Ensimmäinen tunti

Oppitunnin observointi / omat mietteet oppitunnin pitämisestä

Reflektointi oppitunnin jälkeen

Toinen tunti

Oppitunnin observointi / omat mietteet oppitunnin pitämisestä

Reflektointi oppitunnin jälkeen

Kolmas tunti

Oppitunnin observointi / omat mietteet oppitunnin pitämisestä

Reflektointi oppitunnin jälkeen

Ajatuksia intervention jälkeen (vapaa sana)

LIITE 6. Observointilomake

Observointilomake

Observoija:

PVM:

Ryhmä:

Opettajan vuorovaikutus	
Oppimisympäristö	
Ohjeiden anto	
Motivoiva oppiminen	
Tehokas oppiminen	

LIITE 7. Haastattelurunko opettajan haastattelusta

Haastattelurunko

Tutkimuksen kuvaus:

Kiitos, että olet jo osallistunut tähän tutkimukseen kirjoittamalla tutkijapäiväkirjaa. Seuraavaksi haluaisin täydentää tutkimusta haastattelemalla sinua hieman. Ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia kysymyksiin, vaan haluaisin kuulla sinulta rehellisiä vastauksia oman kokemuksesi mukaan. Jos jokin kysymys tuntuu hankalalta ymmärtää tai joku asia jäi kysymyksessä epäselväksi, niin tarkennan asiaa mieluusti, kysy vain rohkeasti.

Vastaaminen on vapaaehtoista ja voimme pitää taukoja tai keskeyttää haastattelun niin halutessasi. Nauhoitan keskustelun, jotta kaikki asiat tallentuvat ja pystyn vielä palaamaan niihin. Nauhoituksen jälkeen litteroin keskustelun. Haastattelun kertomuksia voidaan käyttää tutkimusraportissa käyttäen tunnistetietoja, mutta oikea nimesi pysyy vain minun tiedossani.

TAUSTATIEDOT

- Mitä tutkintoja olet tähän mennessä suorittanut?
- Milloin valmistuit liikunnan ja terveystiedon opettajaksi sekä kauanko olet työskennellyt liikunnan ja terveystiedon opettajana?
- Miten olet tutustunut Lesson Study -opetusmalliin?

YLÄKOULUN LIIKUNTATUNNIT, TSUKUPALLO & LESSON STUDY - OPETUSMALLI

- Miten Tsukupallo -peli soveltuu mielestäsi yläkoulun liikuntatunnille ja miksi?

Tunnin suunnittelu ja tavoitteet

- Miten etenitte tunnin suunnittelussa? (miten suunnittelu käynnistyy, kun tekee yhteistyötä opettajaopiskelijan kanssa, teitkö päätökset, koska "mallitunti"?)
- Miten tunnin suunnittelussa huomioitiin POPS:n liikunnan tavoitteet?

Observointi

- Miten toteutit observointia tunnilla? (observointilomake?)

- Helpottiko observointia valmiit osa-alueet? (opettajan vuorovaikutus, oppimisympäristö, ohjeiden anto, motivoiva oppiminen, tehokas oppiminen, muita huomioita)
- Oliko osa-alueiden avulla mahdollista arvioida suhteellisen luotettavasti tuntia? Mitä oli vaikea arvioida?
- Miten observointi mielestäsi kehitti opettajaopiskelija oppimista?

Reflektointi

- Oliko tuntien jälkeisellä reflektoinnilla mielestäsi vaikutusta seuraaviin tunteihin? Jos oli, niin mitä ja miten?
- Mitä tavoitteita tunneilla mielestäsi saavutettiin?
- Oliko tuntien välillä eroa tavoitteiden saavuttamisessa? Jos oli, niin mitä ja miksi?

Pohdintaa opetusmallista yläkoulun liikuntatunnilla

- Millaiseksi koit Lesson Study -mallin opetuskokonaisuuden?
- Miten tämä sovellettu versio opetusmallista mielestäsi soveltui yläkoulun liikuntatunnille? Kehitettävää? Positiivista?
- Tämä oli ensimmäinen kokeilu tästä mallista Suomessa. Mitä tulisi huomioida, jos tätä mallia haluttaisiin toteuttaa liikuntatunneilla laajemmin?

LIKUNNAN AINEENOPETTAJAKOULUTUS

- Miten Lesson Study -opetusmalli mielestäsi soveltuisi liikunnanopettajakoulutuksen opetusharjoitteluun?
- Miten liikunnanopettajakoulutus voisi hyötyä opetusmallin käytöstä?
- Miten opettajaopiskelija voi hyötyä opetusmallista?
- Mitä haasteita voisi ilmentyä opetusmallin hyödyntämisessä liikunnanopettajakoulutuksessa?
- Olet vasta valmistunut tuore liikunnan- ja terveystiedon opettaja. Millaisia ideoita sinulta löytyisi koulutuksen uudistamiseen?

Kiitos osallistumisestasi tähän tutkimukseen!

LIITE 8. Tuntisuunnitelma Tsukupallo -liikuntatunnilla

Opettaja: Opettajaopiskelija & ohjaava opettaja PVM: 25.2.2021 Ryhmä: 8 lk

Tunnin päätavoitteet: reilun pelin (T9) ja tiimityön (T8) kehittäminen sekä heittotaidon harjaannuttaminen (T4)

Turvallisuusohjeet: Sisäkengät jalassa tai avojaloin

TAVOITTEET	HARJOITTEET	TYÖTAVAT JA ORGANISOINTI	HAVAINNOINTI JA PALAUTE	AIKA
Tutustua Tsukupalloon ja sen sääntöihin	Tunnin tavoitteiden ja Tsukupallon sääntöjen kertominen sekä harjoituskierron Tsukupalloon	Opettaja kertoo säännöt. Jokaisella joukkueella 1 min / tehtävä (heitto, palauttaminen tai laatikoiden kasaaminen)	Onko säännöt kaikille selkeät?	15 min
T4 Heittotaidon kehittäminen T9 Reilun pelin noudattaminen T8 Tiimityön kehittäminen	Tsukupallo - Musiikin soidessa yksi joukkue per pelikenttä pyrkii kaatamaan heittämällä palloja oman pyramidin ja laatikon penkin päältä niin monta kertaa kuin ehtivät → kerätään pisteitä - Yhden joukkueen tehtävänä on palauttaa pallot - Yksi joukkue kasaa pyramidin uudestaan ja pitää kirjaa pisteistä Jokainen joukkue pääsee kerran heittämään palloja, kerran palauttamaan palloja ja kerran kasaamaan laatikoita	Oppilaat jaetaan kuuteen joukkueeseen. Laatikot (10kpl) asetetaan pitkän penkin päälle pyramidiksi, yksi laatikko viereen selkänojalliselle penkille ja tehdään toinen samanlainen muodostelma (=kaksi pelikenttää) Välineet: 10 käsipallon kokoista palloa, 22 (banaani)laatikkoa, 24 kpl erivärisiä liivejä (kolmea/kuutta eri väriä) Musiikki: Pokémon – Tina Guo Tehtäväopetus	Tekeekö joukkueet yhteistyötä vai haittaavatko muiden tekemistä? Kaatuuko laatikot ainoastaan heittämällä vai kaadetaanko niitä tarkoituksella? Tuleeko oppilaille toistoja heittämisestä?	35 min
T8 Tiimityön kehittäminen	Ryhmäkeskustelu - Oppilaat pohtivat keinoja, kuinka toiminta olisi entistä tehokkaampaa	Oppilaat keskustelevat oman ryhmän kanssa, jonka jälkeen opettajaohjoisesti käydään yhdessä läpi esiin nousseita asioita Ongelmanratkaisu	Löytävätkö oppilaat keinoja edistää omaa ja ryhmän toimintaa tehokkaammaksi?	5 min
T4 Heittotaidon kehittäminen T9 Reilun pelin noudattaminen T8 Tiimityön kehittäminen	Tsukupallo - Samat säännöt kuin aiemmin, yritetään saada vieläkin isompi pistesaalis	Samat työtavat ja organisoinnit kuin aiemmin Tehtäväopetus	Näkyykö pelissä oppilaiden toimintaehdotukset käytännössä? Sujuuko peli paremmin toisella kierroksella?	35 min

LIITE 9. Oppilaiden vastaukset oppilaskyselyn väittämätalukossa ohjaavan opettajan tunnilta, yhteisopettajuus tunnilta sekä opettajaopiskelijan tunnilta

TAULUKKO 1. Ohjaavan opettajan tunti

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olen aiemmin pelannut Tsukupalloa	5				
Opettajalta saamani palaute auttoi minua oppimaan uusia taitoja			1	1	3
Opettaja antoi selvät toimintaohjeet tunnilta käyttäytymiselle					5
Opettaja oli kannustava	1			1	3
Tunti motivoi minua liikkumaan		1		1	3
Tunnin aikana pääsin harjoittelemaan tehtäviä tarpeeksi			1		4
Tunnilla tehtiin mielenkiintoisia ja mukavia tehtäviä			1	1	3
Sain vaikuttaa omaan toimintaani tunnin aikana			1	3	1
Pääsin työskentelemään yhdessä muiden oppilaiden kanssa					5
Sain tunnilta onnistumisen kokemuksia				3	2
Tunnilla oli hauskaa		1		1	3

TAULUKKO 2. Yhteisopettajuus

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olen aiemmin pelannut Tsukupalloa	5				
Opettajalta saamani palaute auttoi minua oppimaan uusia taitoja	1		1	3	
Opettaja antoi selvät toimintaohjeet tunnilta käyttäytymiselle				2	3
Opettaja oli kannustava				2	3
Tunti motivoi minua liikkumaan				3	2
Tunnin aikana pääsin harjoittelemaan tehtäviä tarpeeksi				1	4
Tunnilla tehtiin mielenkiintoisia ja mukavia tehtäviä				3	2
Sain vaikuttaa omaan toimintaani tunnin aikana				3	2
Pääsin työskentelemään yhdessä muiden oppilaiden kanssa				1	4
Sain tunnilta onnistumisen kokemuksia				2	3
Tunnilla oli hauskaa				2	3

TAULUKKO 3. Opettajaopiskelijan tunti

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olen aiemmin pelannut Tsukupalloa	5				
Opettajalta saamani palaute auttoi minua oppimaan uusia taitoja	1	2		2	
Opettaja antoi selvät toimintaohjeet tunnilta käyttäytymiselle					5
Opettaja oli kannustava					5
Tunti motivoi minua liikkumaan			2		3
Tunnin aikana pääsin harjoittelemaan tehtäviä tarpeeksi				1	4
Tunnilla tehtiin mielenkiintoisia ja mukavia tehtäviä				1	4
Sain vaikuttaa omaan toimintaani tunnin aikana			1	1	3
Pääsin työskentelemään yhdessä muiden oppilaiden kanssa					5
Sain tunnilta onnistumisen kokemuksia					5
Tunnilla oli hauskaa					5

LIITE 10. Tutkimuslupahakemus rehtorilta

7.1.2021

ASIA: tutkimuslupahakemus

Pro gradu -tutkielman aineiston keruu yläkoulun liikuntatunneilla

Pyydän lupaa toteuttaa pro gradu -tutkielmani ohjaavan opettajan liikuntatunneilla alkukevään 2021 aikana. Tutkimukseni on osa Liikuntatieteellisen tiedekunnan hyvinvointia koululiikunnalla tutkimusprojektia, josta vastaa professori Pilvikki Heikinaro-Johansson. Tutkimus toteutetaan osana normaaleja yläkoulun liikuntatunteja. Tuntien suunnittelusta ja toteuttamisesta ovat vastuussa opettaja sekä allekirjoittanut. Tutkimuksessa noudatetaan kaikkia tutkimuksen eettisiä periaatteita.

Tutkimuksen aihe on Lesson Study –opetusmallin soveltaminen osaksi yläkoulun liikunnanopetusta. Pro gradu -tutkimukseni tarkoituksena on kehittää opettajien ammatillista kasvua ja tukea oppilaiden oppimista. Tutkimus on opetussuunnitelmatutkimus, jonka avulla pyritään kehittämään liikunnanopettajankoulutusta. Oppilaiden osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja tunnin lopuksi pyydän muutamia oppilaita arvioimaan liikuntatuntia lyhyen kyselylomakkeen avulla. Liikuntatunneilta kerätty aineisto on vain ainoastaan allekirjoittaneen käytössä. Annan mielelläni lisätietoja tarvittaessa.

Jasmin Miettinen

jasmin.a.miettinen@student.jyu.fi

Päiväys

Allekirjoitus
